

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**PODJETNIŠTVO KOT REŠITEV BREZPOSELNOSTI
MLADIH**

Nina Klemenčič

Ljubljana, november 2020

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

PODJETNIŠTVO KOT REŠITEV BREZPOSELNOSTI MLADIH

Kandidatka: Nina Klemenčič
Vpisna številka: 04170057
Študijski program: Univerzitetni študijski program Upravljanje javnega sektorja prva stopnja

Mentorica: doc. dr. Tatjana Jovanović

Ljubljana, november 2020

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Nina Klemenčič, študentka univerzitetnega študijskega programa Upravljanje javnega sektorja prve stopnje, z vpisno številko 04170057, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: »Podjetništvo kot rešitev brezposelnosti mladih.«

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu literature in virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne — kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU.«

Diplomsko delo je lektorirala: Majda Šulc, dipl. slov. (UN)

Ljubljana, november 2020

Podpis avtorja/ice

POVZETEK

Mladi predstavljajo družbeno skupino, ki ima najvišjo stopnjo brezposelnosti in je najbolj izpostavljena spremembam na zaposlitvenem trgu. Tako nastalo situacijo še dodatno otežuje nov pojav, za katerega velja, da v današnjem času izobrazba ne predstavlja več socialne varnosti posamezniku. Posledično se morajo mladi poleg formalne izobrazbe opremiti še z vrsto drugih kompetenc, veščin in znanj, ki jim bodo pomagale priti in obstati na trgu delovne sile. Tudi v diplomskem delu je bil predmet preučevanja reševanje brezposelnosti med mladimi s podjetništvom. Zanimalo nas je predvsem, kako na podjetništvo gledajo mladi in ali se jim zdi samozaposlitev neke vrste alternativa za reševanje brezposelnosti.

V diplomskem delu smo se osredotočili na problematiko brezposelnosti med mladimi v Republiki Sloveniji: kakšni so razlogi za to ter, po drugi strani, reševanje le-tega s samozaposlitvijo. Z raziskavo smo želeli proučiti priljubljenost podjetništva med mladimi ter poiskati vzroke za takšen odnos mladih do podjetništva. Ugotovili smo, da 63 % anketirancev zanima ustanovitev lastnega podjetja. Glavni razlog, ki so ga anketiranci navedli za ustanovitev podjetja, je bil, da si želijo lastno podjetje. Po drugi strani pa so anketiranci, stari med 15 in 29 let, kot najpogostejši razlog proti ustanovitvi lastnega podjetja navedli, da nimajo podjetniške ideje. Na podlagi rezultatov je bilo ugotovljeno, da so mladi pripravljeni vstopati na podjetniško pot in da je podjetništvo med mladimi precej priljubljeno.

Ključne besede: mladi, brezposelnost, brezposelnost med mladimi, podjetništvo, samozaposlitev

ABSTRACT

ENTREPRENEURSHIP AS A SOLUTION TO YOUTH UNEMPLOYMENT

Young people represent social group that has the highest unemployment rate and it is most vulnerable to the changes in the employment market. The situation thus created is compounded by a new phenomenon, which says that nowadays education no longer represents social security. For that reason, young people seek ways to obtain additional competences, skills and knowledge which will help them enter and remain in the labour market. One of the aims in the thesis was to check if the problem of unemployment among young people can be solved by entrepreneurship. We were interested to know how young people perceive entrepreneurship and whether they see self-employment as an alternative to tackling unemployment.

The focus in the thesis was unemployment of youth in the Republic of Slovenia. We researched the reasons for it and how to solve it with self-employment. We analysed the popularity of entrepreneurship and the attitude towards it. We found out that 63% of the respondents wanted to set up their business. On the other hand, respondents between age 15 to 29 did not want to set up their business because they lack ideas. From the results we found out, that young people are willing to enter the entrepreneurial path and that entrepreneurship is quite popular among youth.

Key words: youth, unemployment, youth unemployment, entrepreneurship, self-employment

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK	v
ABSTRACT	vi
KAZALO	vii
KAZALO PONAŽORITEV	ix
KAZALO GRAFIKONOV	ix
KAZALO TABEL	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	x
1 UVOD	1
2 BREZPOSELNOST	3
2.1 OPREDELITEV POJMA BREZPOSELNOSTI	3
2.2 VZROKI ZA BREZPOSELNOST MLADIH	5
2.3 POSLEDICE BREZPOSELNOSTI MED MLADIMI	7
2.4 ANALIZA BREZPOSELNOSTI MED MLADIMI	8
2.5 PREKARNO DELO MED MLADIMI V SLOVENIJI	12
3 MLADI	15
3.1 OPREDELITEV MLADOSTI	15
3.2 MLADI IN IZOBRAZBA	15
4 PODJETNIŠTVO	18
4.1 OPREDELITEV POJMA PODJETNIK IN PODJETNIŠTVO	19
4.2 PODJETNIŠTVO MED MLADIMI	20
4.3 RAZMERJE MED PODJETNIŠTVOM IN BREZPOSELNOSTJO	22
5 RAZISKAVA	24
5.1 METODE RAZISKOVANJA	24
5.2 CILJNA SKUPINA RAZISKOVANJA	24
5.3 REZULTATI RAZISKOVANJA	26
5.4 PREVERJANJE HIPOTEZ	30
6 ZAKLJUČEK	31
LITERATURA IN VIRI	33
PRILOGE	39

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	39
------------------------------------	----

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število in delež mladih v registrirani brezposelnosti.....	10
Grafikon 2: Registrirana brezposelnost mladih.....	11
Grafikon 3: Začasne zaposlitve v starostni skupini od 15 do 29 let v Sloveniji in državah EU-27	14
Grafikon 4: Prekarna zaposlitev starejših od 15 let v Sloveniji in Evropski uniji – 27 držav	14
Grafikon 5: Terciarno izobraženi glede na starostno skupino, Slovenija, 2015 – 2019 (%)	17
Grafikon 6: Odstotek nastajajočih in novih ter ustaljenih podjetnikov, mlajših od 34 let..	22

KAZALO TABEL

Tabela 1: Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti mladih.....	12
Tabela 2: Struktura anketirancev po spolu.....	24
Tabela 3: Starostna struktura anketirancev	25
Tabela 4: Izobrazbena struktura anketirancev	25
Tabela 5: Zanimanje za ustanovitev lastnega podjetja	26
Tabela 6: Razlogi za nezanimanje za podjetniško pot	27
Tabela 7: Glavni razlogi za ustanovitev podjetja	28
Tabela 8: Pot odločitve v primeru brezposelnosti.....	28
Tabela 9: Mnenje o rešitvi brezposelnosti mladih s podjetništvom	29

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

EU	Evropska unija
GEM	Globalni podjetniški monitor
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UMAR	Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

1 UVOD

Z brezposelnostjo mladih na trgu dela se ne sooča zgolj Slovenija, ampak večina držav po svetu. Nekatere države se s problematiko spopadajo bolj uspešno, druge manj, pri čemer Ule in Mihelj (1995) opredeljujeta mladost kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo. Slovenija je problem brezposelnosti med mladimi precej dobro zajela, saj brezposelnost med mladimi po uradnih podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (2020a) z leti upada. Pri tem Spruk (2013) meni, da se znižanje stopnje brezposelnosti mladih lahko pripiše vse manjši populaciji, ne pa uspešnemu vključevanju na trg dela.

Pojma brezposelnosti ne moremo enoznačno opredeliti; Ignjatović in Trbanc (2009) naštevata razloge za brezposelnost mladih, kot so: naraščanje deleža mlade populacije, ki se izobražuje, neuskkljenost potreb gospodarstva z željami in relativna nerazvitost gospodarstva, saj se je v obdobju visoke rasti iskalo nižje izobraženo delovno silo. Mladim v sedanjih razmerah kot navaja Kavar-Vidmar (1993b) brezposelnost ne povzroča zgolj materialnih problemov, temveč tudi socialne in emocionalne. Posledice brezposelnosti se kažejo v občutku zapostavljenosti, nekoristnosti, izoliranosti in neenakosti v družbi. Pri tem pa Ignjatović in Trbanc (2009) navajata, da sodijo ravno mladi med najbolj izobraženo, fleksibilno in prilagodljivo delovno silo. Da je mladina v Sloveniji ena izmed družbenih skupin, ki so najbolj izpostavljene spremembam na zaposlitvenem trgu in je v zadnjih desetletjih doživela najobsežnejše spremembe, zagovarja tudi Spruk (2013). Podjetništvo namreč mladim predstavlja le enega od načinov reševanja problema brezposelnosti, pri čemer je le-to v veliki meri odvisno od zakonov v državi in od infrastrukture, ki jo ta ponuja in ni odvisno zgolj od želje po uspehu in naraščajočem trendu bežanja od zaposlitve (Marič, Jeraj & Pavlin, 2010).

Mladi imajo pomembno vlogo v današnji družbi, saj predstavljajo neprecenljivo premoženje, predvsem pa potencial določenega gospodarstva. Za gospodarstvo je ključnega pomena krepitev vloge mladih z zagotavljanjem ugodnih pogojev, saj jim bo le-to omogočilo, da razvijejo svoje talente. Še vseeno pa se mladi soočajo z izzivi pri vstopu na trg dela, kljub ogromni vrednosti znanja (Ravšelj, Tomažević, Ropret & Aristovnik, 2019).

Med številnimi študijami na področju podjetništva je zelo malo tistih, ki so za Slovenijo analizirale povezavo med brezposelnostjo mladih in odločanjem za samostojno podjetniško pot. Namen diplomskega dela je zapolniti to vrzel in se osredotočiti na analizo priljubljenosti podjetništva med mladimi, ki še nimajo zaposlitve ter raziskati razloge za takšen odnos.

Glavni cilj diplomskega dela je ugotoviti in raziskati priljubljenost podjetništva med nezaposlenimi mladimi ter vzroke za odnos mladih do podjetništva.

Hipoteze diplomskega dela so:

- H1: Večino mladih ne zanima podjetniška pot.
- H2: Poglavitni razlog za nezanimanje za podjetniško pot je pomanjkanje dobre poslovne ideje.
- H3: Mladi so rajši brezposelni, kot da bi tvegali s podjetništvom.

Diplomsko delo je razdeljeno na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu so predstavljena štiri poglavja. Na začetku je uvod, v katerem je zasnovan problem diplomskega dela, namen, cilj, hipoteze in metode raziskovanja ter kratek opis vsebine poglavij. V drugem poglavju je obravnavana brezposelnost. To poglavje je razdeljeno na več podpoglavij; opredelitev pojma brezposelnosti, vzroki za brezposelnost mladih, posledice brezposelnosti med mladimi, analiza brezposelnosti med mladimi in prekarno delo med mladimi v Sloveniji. V tretjem poglavju so obravnavani mladi, tudi to poglavje je razdeljeno na dve podpoglavji; opredelitev mladosti ter mladi in izobrazba. V četrtem poglavju je obravnavana tematika podjetništva. Sledijo podpoglavja: opredelitev pojma podjetnik in podjetništvo, podjetništvo med mladimi in razmerje med podjetništvom in brezposelnostjo.

V petem poglavju diplomskega dela je predstavljen raziskovalni del z rezultati raziskave. Sledijo podpoglavja: metoda raziskovanja, ciljna skupina raziskovanja, rezultati raziskovanja ter preverjanje hipotez. V empiričnem delu smo uporabili metodo anketiranja, izvedli smo raziskavo in za zbiranje podatkov uporabili anketni vprašalnik, ki je bil anonimen in izveden preko spletnega orodja En klik anketa (1ka). Anketi vprašalnik je bil namenjen mladim, ki so stari od 15 do 29 let. S pomočjo spletne ankete bomo zgoraj navedene hipoteze potrdili ali ovrgli.

Šesto poglavje sestavlja zaključek. V zadnjem delu diplomskega dela je poglavje o literaturi in virih. Za raziskovanje omenjene problematike smo preučili tako domačo kot tujo literaturo.

2 BREZPOSELNOST

2.1 OPREDELITEV POJMA BREZPOSELNOSTI

Z brezposelnostjo mladih na trgu dela se ne sooča zgolj Slovenija, ampak večina držav po svetu, pri tem se nekatere države s problemom spopadajo bolj, druge manj uspešno. Spremembe v zaposlovanju so v zadnjih nekaj letih intenzivne in obsežne, hkrati pa zadnjih nekaj let vse bolj vstopa v veljavo nov pojav, za katerega je značilno višje število brezposelnih oseb z visoko izobrazbo. Rebernik, idr. (2018) navajajo, da je brezposelnost mladih postala pereč problem po koncu 90. let, ko je dosegla najvišjo stopnjo po II. svetovni vojni. Po uradnih podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (2019b) je Slovenija problem brezposelnosti med mladimi precej dobro zajezila, saj brezposelnost med mladimi z leti upada, pri čemer pa Spruk (2013) meni, da se zniževanje stopnje brezposelnosti mladih lahko pripiše vse manjši populaciji, ne pa uspešnemu vključevanju na trg dela (Leskošek, 2009).

V literaturi¹ lahko zasledimo več različnih opredelitev oziroma definicij pojma brezposelnosti, zato brezposelnosti ne moremo enoznačno opredeliti. Statistični urad Republike Slovenije (2019a) definira brezposelnost v skladu s pravili Mednarodne organizacije za delo, kjer pojem brezposelni zajema vse osebe nad določeno starostjo, ki so bile v opazovanem obdobju brez dela in niso bile niti zaposlene niti samozaposlene, so bile na voljo za delo kot zaposleni ali samozaposleni ter iskalci dela, torej tisti, ki so naredili korake, da bi našli delo. Nekateri izmed teh korakov obsegajo registracijo v javnih in zasebnih organizacijah, javljanje na oglase dela, pisanje prošenj za delo in iskanje sredstev za ustanovitev lastnega podjetja. Druga definicija za zaposleno osebo se glasi; zaposlena oseba je tista, ki je stara 15 let in več, ki opravlja delo in je v prejšnjem referenčnem tednu delala vsaj eno uro za kakršenkoli dobiček, ali pa osebe, ki niso v službi, jo pa imajo, vendar so začasno odsotne zaradi bolniškega oziroma letnega dopusta (Karatas & Akyildiz, 2017). Tudi Anketa o delovni sili, kot brezposelno definira »osebo, ki v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred anketiranjem ni niti eno uro delala za plačilo tako denarno kot nedenarno, dobiček ali družinsko blaginjo, vendar v zadnjih štirih tednih aktivno išče delo in ga je v dveh tednih tudi pripravljena sprejeti« (Barčakova & Janas, 2019; Klanjšek, 2011; Putun,; Rapuš-Pavel, 2005; Ravšelj idr., 2019).

¹ Za podrobnosti glejte Youth unemployment in Slovakia and in Slovenia, Youth (Un)employment and Youth entrepreneurship in Slovenia, Vulnerability of young people facing unemployment.

Brezposelnost predstavlja enega izmed najbolj aktualnih problemov sodobnega časa, kjer se brezposelnost med mladimi pojavlja tako v razvitih kot tudi v nerazvitih državah. Brezposelnost se opredeli kot ekonomsko-socialni problem in predstavlja dvoje negativne posledice; naraščanje izdatkov za transferje brezposelnim ter zmanjševanje proračunskih prihodkov iz naslova prispevkov za področja socialne varnosti. Brezposelnost tako predstavlja eno izmed osrednjih makroekonomskih težav in povzroča tako ekonomske kot politične probleme (Kavar-Vidmar, 1993b).

Poznamo več vrst brezposelnosti, ter posledično več razdelitev le-te. Tako se lahko deli na prostovoljno, tehnološko, frikcijsko, ciklično, sezonsko. Za prostovoljno brezposelnost velja, da posamezniki niso pripravljeni delati iz različnih subjektivnih razlogov; niso pripravljeni sprejeti manj plačanega dela, niso se pripravljene preseliti v drug kraj ali pa se jim zdi, da je njihova izobrazba previsoka za ponujeno delovno mesto. Medtem ko tehnološka brezposelnost pomeni, da se zaradi vpeljevanja novih tehnologij zmanjšuje število delovnih mest. Frikcijska brezposelnost se opisuje kot posledica motenj na trgu delovne sile, zaradi slabega pretoka informacij o prostih delovnih mestih in iskalcih zaposlitve, medtem ko se problem sezonske brezposelnosti kaže v tem, da dela ni mogoče opravljati skozi celo leto. Strukturna brezposelnost se kaže kot neskladje med ponudbo in povpraševanjem delovne sile (Hlača, 1995, v Lah, 2009; Rapuš-Pavel, 2005).

Za vse države je značilen dotok mladih iz šol med brezposelne, saj mladi prispevajo k vsem vrstam brezposelnosti; tako k frikcijski, zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj, kot k ciklični zaradi neenakomernega zapuščanja šol in k strukturni, ker sistem rednega izobraževanja ne sledi spremembam v strukturi proizvodnje, kar se pri mladih vidi v pomanjkanju ustreznih delovnih izkušenj Kavar-Vidmar (1993a). Mladi se v večini soočajo s strukturno brezposelnostjo in jih tudi v večji meri prizadene. Strukturno brezposelnost opredelijo kot neskladje med ponudbo in povpraševanjem, kjer na eni strani prihaja do presežkov pri nekaterih poklicih, na drugi strani pa ravno obratno, do pomanjkanja nekaterih poklicev (Ravšelj idr., 2019).

Prvi kriterij pri iskanju zaposlitve je ravno izobrazba oziroma kvalificiranost in delovne izkušnje. Hkrati pa delodajalci vse bolj ocenjujejo tudi določene osebnostne lastnosti, kot sta zanesljivost in prizadevnost. Prehod mladih iz šol na trg dela je pogosto povezan tudi z družinsko problematiko razdrtih družin, nezaposlenostjo staršev ter prisotnostjo drog in alkohola (Svetlik, 1986; Trbančeva, 1992).

S strani Commission of the European Communities (2001) je bilo ugotovljeno, da prehajanje mladih v svetu dela zaznamujejo glavne spremembe. Kot navajajo, se zaradi podaljševanja izobraževanja mladi kasneje odločajo za osamosvojitve, saj trajanje prehoda podaljšujejo negotove in občasne oblike dela, ki pa se jih mladi vse bolj poslužujejo. Posledično so mladi zaradi nezagotovljenih dohodkov vse bolj ranljivi in nezavarovani.

2.2 VZROKI ZA BREZPOSELNOST MLADIH

Mladi so v tej tematiki prepoznani kot ena izmed ranljivejših družbenih skupin, saj se na trgu dela spopadajo z ovirami, ki jim onemogočajo uspešno zaposlovanje. Dejavniki, ki vplivajo na zaposlitvene možnosti mladih, so kompleksni in težko prepoznavni, ne ve se, kaj predstavlja vzrok in kaj predstavlja posledica. Tako je podaljševanje izobraževanja odlaganje zaposlitve, hkrati pa nuja in izhod iz položaja brezposelnosti (Leskošek, 2009).

Prihodnost, v katero vstopajo mladi je vse slabša. Kriza zaposlovanja prizadeva mlade, predvsem pa so na udaru tisti, ki zaključujejo šolanje in iščejo prve zaposlitve. Velik porast mladih, ki nadaljujejo šolanje, ni posledica strateških odločitev in zavedanja mladih o pomenu izobrazbenega kapitala, temveč se vzroki kažejo v pomanjkanju priložnosti za zaposlovanje mladih. Problem pri visokošolskem izobraževanju je, da mladi zgolj sledijo učnim procesom, ne vedo pa, kako bodo uporabili doseženo znanje. Pa tudi v tem, da so izobraževalni sistemi v državah v razvoju preobremenjeni z razpadlo infrastrukturo, zastarelimi vsebinami in slabo usposobljenimi učitelji. Študentje so le redko izpostavljeni interaktivnim učilnicam, kar bi jim omogočilo razvijanje kritičnega mišljenja, odločanja in timskega dela. Ključna stvar, ki jo pri tem problemu izpostavljajo delodajalci, je pomanjkanje usposobljene delovne sile (Global Business School Network, 2013; Ule, Tivadar & Živoder, 2011).

V zadnjem času narašča brezposelnost tudi med tistimi, ki imajo končano terciarno izobrazbo. Kljub temu, da so mladi polni znanja, ambicij in inovativnosti, se lažje in hitreje prilagajajo spremembam, se še vedno soočajo s težavami pri vstopu na trg dela. Kot enega izmed razlogov za visoko brezposelnost avtor navaja nezaupljivost in togost delodajalcev pri zaposlovanju. Vzroke je moč pripisati specifičnim značilnostim mladih na trgu dela. Kot prvi razlog bi omenili, da mladi na trg dela vstopajo po končanem izobraževanju v večini primerov brez izkušenj. Poleg tega se pogosto ponudba izobrazbene strukture ne ujema s povpraševanjem po kadru na trgu dela in visoka brezposelnost med mladimi nastaja zaradi pomanjkanja formalnih delovnih izkušenj (Sakelšak, 2011). Medtem ko iz poročila ZRSZ (2019a) razberemo, da na zaposlovanje vedno bolj vplivajo demografski dejavniki, kot je staranje prebivalstva ter pomanjkanje usposobljene delovne sile.

Tudi Ignjatović in Trbanc (2009) naštevata razloge za brezposelnost mladih: naraščanje deleža mlade populacije, ki se izobražuje, neuskkljenost potreb gospodarstva z željami in relativna nerazvitost gospodarstva, saj se je v obdobju visoke rasti iskalo nižje izobraženo delovno silo. Kot razloge visoke brezposelnosti Rebernik idr. (2018) omenjajo demografsko neuravnoteženost, saj menijo, da je na trgu več delovne sile kot novih delovnih mest. Hkrati pa navajajo tudi vzroke za naraščajočo brezposelnost. Glavne in najpomembnejše vzroke vidijo predvsem v nezadostni izobrazbeni in kvalifikacijski strukturi mladih, za katere veljajo socialne pomanjkljivosti, ki so vezane na pomanjkanje delovnih izkušenj. Naraščanje brezposelnosti pripisujejo štirim dejavnikom: demografskim spremembam, gospodarski recesiji, socialni politiki minimalnih plač in pomanjkljivi izobrazbi oz. kvalifikacijam. Hkrati obstajajo tudi dejavniki, ki vplivajo na brezposelnost med mladimi in jim otežujejo vstop na trg dela. Pod te dejavnike sodijo študentsko delo, nemotiviranost mladih ter neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. V poročilu Global Business School (2013) so navedeni trije poglobljeni vzroki za visoko brezposelnost med mladimi. Kot prvi razlog so v tem delu opredelili, da podjetja po navadi zadržujejo starejši kader in odpuščajo predvsem mlade delavce, kar je znano pod frazo 'zadnji najeti, prvi odpuščeni'. Kot drugi razlog navajajo, da se do zaposlitve hitreje pride zaradi osebnih poznanstev, kot pa zaradi pridobljenih sposobnosti in znanj, kar pa predstavlja težavo, saj mladi teh poznanstev v večini primerov nimajo. Kot tretji razlog pa navajajo, da se mladi ne učijo veščin, ki jih potrebujejo za nadaljnjo zaposlitev. Ostali vzroki za brezposelnost so: podaljševanje šolanja, negotove oblike dela ter socialna izključenost mladih. Eden izmed razlogov za vse večji vpis je tudi vse večje povpraševanje po kvalificirani delovni sili (Sakelšak, 2011).

Največjo težavo pri mladih, ki vstopajo na trg dela, pa Zdolšek-Draksler (2018) vidi v socialnih pomanjkljivostih za vključitev v delo, ki so vezane predvsem na pomanjkanje delovnih izkušenj. Problem nastane, ker izobraževalni sistem in trg dela nista usklajena, posledično pa mladi ne dobijo dela. Kljub vsemu meni, da je potrebno ohranjati visoko stopnjo izobrazbene strukture, saj to vodi v naprednejšo družbo. Po drugi strani pa na brezposelnost mladih v veliki večini vpliva prenizka izobrazba, pomanjkanje kvalifikacij, delovnih izkušenj, pomanjkanje izobrazbe na naravoslovnih področjih, pomanjkanje potreb dela za področje družboslovnih panog ter tudi previsoka kvalifikacija in manjše možnosti za zaposlitev na mestih, kjer je zahtevana nižja stopnja izobrazbe. Glede na nastalo demografsko situacijo, predlaga UMAR (2019) nekatere ukrepe, ki bi pomagali soočiti se s trenutnimi demografskimi izzivi. Predlaga okrepitev vključevanja ranljivejših skupin na trg dela, zmanjševanje segmentacije na trgu dela, saj je za segmentiran trg dela značilen razkorak med delavci na zaščitenih, rednih, bolj plačanih delovnih mestih in med prekarnimi, manj varovanimi, slabše plačanimi oblikami dela, z manjšo možnostjo prehoda v varnejšo obliko zaposlitve. Prav tako predlaga zmanjševanje neskladij na trgu dela in kot zadnji predlog UMAR (2019)

navaja povečanje privlačnosti dela z zagotavljanjem primerne plačila (Žorž & Hadalin, 2018).

2.3 POSLEDICE BREZPOSELNOSTI MED MLADIMI

Mladim v sedanjih razmerah brezposelnost ne povzroča zgolj materialnih problemov, temveč tudi socialne in emocionalne. Ule, Tivadar, Kurdija in Rajšp (2008) menijo, da brezposelnost postavlja mladega človeka v vse bolj neugoden socialno-ekonomski položaj, saj mu zmanjšuje ugled v družbi, ga marginalizira in mu povzroča dolgotrajne psihične poškodbe na njegovi samopodobi. Brezposelnost prinaša številne negativne posledice; pomanjkanje denarja, izgubo zaupanja in samospoštovanja, osamitev, osebne in družinske pritiske, onemogočen dostop do informacij. Vse to lahko mladega brezposelnega, ki se je znašel v osebni stiski, pripelje tudi do kaznivih dejanj (Marinšek, 2001).

Brezposelnost ravno tako povezujemo s pretrganjem stikov in prekinitvijo delovnih navad. Dolgotrajna brezposelnost lahko sčasoma povzroči dokončno izključitev s trga dela, ravno tako pa brezposelnost vpliva na družinske razmere, odnose med partnerjema, izgubo številnih človeških stikov, izključenost iz številnih dotedanjih aktivnosti, osamljenost ter izolacijo iz dotedanjega okolja. Brezposelnost otežuje in onemogoča zadovoljitev vrste človekovih potreb in pravic. Pomanjkanje dela prizadetemu otežuje, da bi prispeval svoj delež k skupnosti. Lahko govorimo o hujših materialnih težavah, izolaciji iz dotedanjega okolja, kjer se posamezniki ne čutijo enakopravni s sodelavci, o omejevanju človeških stikov, osamljenosti in podobno. Izgubo zaposlitve mnogi avtorji povezujejo z občutkom zapostavljenosti in odvečnosti. Mnogi mladi pretrgajo stike s sodelavci ali izgubijo delovne navade. Istočasno pa izguba zaposlitve za mlade pomeni izgubo možnosti za strokovno izpopolnjevanje in nabiranje delovnih izkušenj. Kot slabost, zlasti pri prvih iskalcih zaposlitve, pa se kaže, da se čas brezposelnosti ne všteva v pokojninsko dobo, kar lahko posledično pomeni nižjo pokojnino (Kavar-Vidmar, 1993a, 1993b).

Pri tem pa Ignjatović in Trbanc (2009) navajata, da sodijo mladi tudi med najbolj izobraženo, fleksibilno in prilagodljivo delovno silo. Mladi se glede na to, da ne najdejo zaposlitve, raje odločijo za izobraževanje, kjer si pridobijo status študenta, s katerim imajo zagotovljeno zdravstveno zavarovanje in opravljajo delo prek študentskega servisa. Visoka izobrazba danes ni več zagotovilo za dobro profesionalno kariero, na kar opozarjata avtorja, saj v današnjem času izobrazba deluje le kot predpogoj za zaposlitev, saj delodajalci namenjajo prednost delovnim izkušnjam.

Mladi, ki si želijo organizirati svoje življenje in si ustvariti družino, so pogosto preobremenjeni s finančnimi težavami. Brezposelnost jih dela odvisne in pogosto obremenjene z občutkom krivde. Nekateri avtorji navajajo, da mladi, ki so dlje časa brezposelni, čutijo strah

pred materialnim pomanjkanjem, zoženjem socialnih stikov, znižanjem socialnega statusa in pred negotovostjo glede prihodnosti. Brezposelnost vpliva tudi na zmanjšano vključenost mladih v vseživljenjsko izobraževanje, vpliva na njihovo samozavest, strah pred neuspehom in izogibanje tveganju. Po drugi strani pa avtorica meni, da se lahko posameznik počuti nemočnega, nepriviligiranega ne pa nujno socialno izključenega zaradi izgube dela. Mladi, ki se soočajo z brezposelnostjo, so lahko v marginalnem položaju, lahko pa so za nekaj časa izključeni iz tega dela. Avtorica trdi, da je prehod mladih v zaposlitev v večini primerov opredeljen z vmesnimi koraki, ki niso vnaprej predvideni in poznani. Istočasno pa meni, da brezposelnost za mlade ne predstavlja nujno problema, ampak le potreben korak prilagajanja trgu dela. V svojem delu opredeli nekaj dejavnikov, ki jih povzroča brezposelnost; izključenost s trga dela, ekonomska izključenost, prostorska izključenost, institucionalna izključenost, socialna izolacija, kulturna izključenost in podobno ter označi mlade brezposelne kot rizični del populacije, pri tem pa navaja, da mladi drugače gledajo na polno zaposlitev, saj to za njih ne predstavlja osrednjega zanimanja, vendar se bolj nagibajo k delni zaposlitvi (Rapuš-Pavel, 2005).

Brezposelnost mladih v Sloveniji namreč delno zakriva visoka stopnja vključenosti v terciarno izobraževanje in podaljševanje statusa študenta v namen študentskega dela. Po mnenju Spruka (2013) velja v Sloveniji trend dolgoročnega izobraževanja mladih. Problem nastane, ko po končanem študiju ne najdejo dela, v najslabšem primeru postanejo brezposelni, če pa se že zaposlijo, se ne zaposlijo na delovnih mestih, za katera so se izobraževali, temveč poprimejo za nižje rangirana, prekarna in pomožna dela. Avtor pri tem navaja, da gre za veliko izgubo človeškega potenciala mladih in denarja, ki ga je država namenila za njihovo izobraževanje. Problem nastane, ker trg dela in izobraževalni sistem nista usklajena in posledično mladi ne dobijo dela. Kljub vsemu je potrebno ohranjati visoko stopnjo izobrazbene strukture, saj to vodi v naprednejšo družbo (Spruk, 2013).

2.4 ANALIZA BREZPOSELNOSTI MED MLADIMI

Eden izmed problemov med mladimi v Sloveniji je neskladje med znanjem in spretnostmi. Vse večje pomanjkanje ustrezne delovne sile je zaradi demografskih gibanj in prepočasnega prilagajanja strukture vpisa povpraševanja na trgu dela. Ponudbo delovne sile zmanjšujejo tudi dnevne migracije v sosednje države ter odselitev slovenskih državljanov v tujino, kjer je veliko povpraševanja po profilih, ki jih v Sloveniji ne manjka. Na eni strani število izobraženih mladih narašča, po drugi strani pa povpraševanje po kvalificirani delovni sili stagnira. Klanjšek (2011) ugotavlja, da višje stopnje brezposelnosti med mladimi preprečujejo izrazito visoke stopnje vključenosti mladih v izobraževalni sistem. Po drugi strani Klemše (2018) meni, da je položaj mladih v primerjavi z ostalimi skupinami zaposlenih precej slabši. Na nerealno izkazano, vendar pa veliko poslabšanje položaja mladih na trgu dela, so vplivali

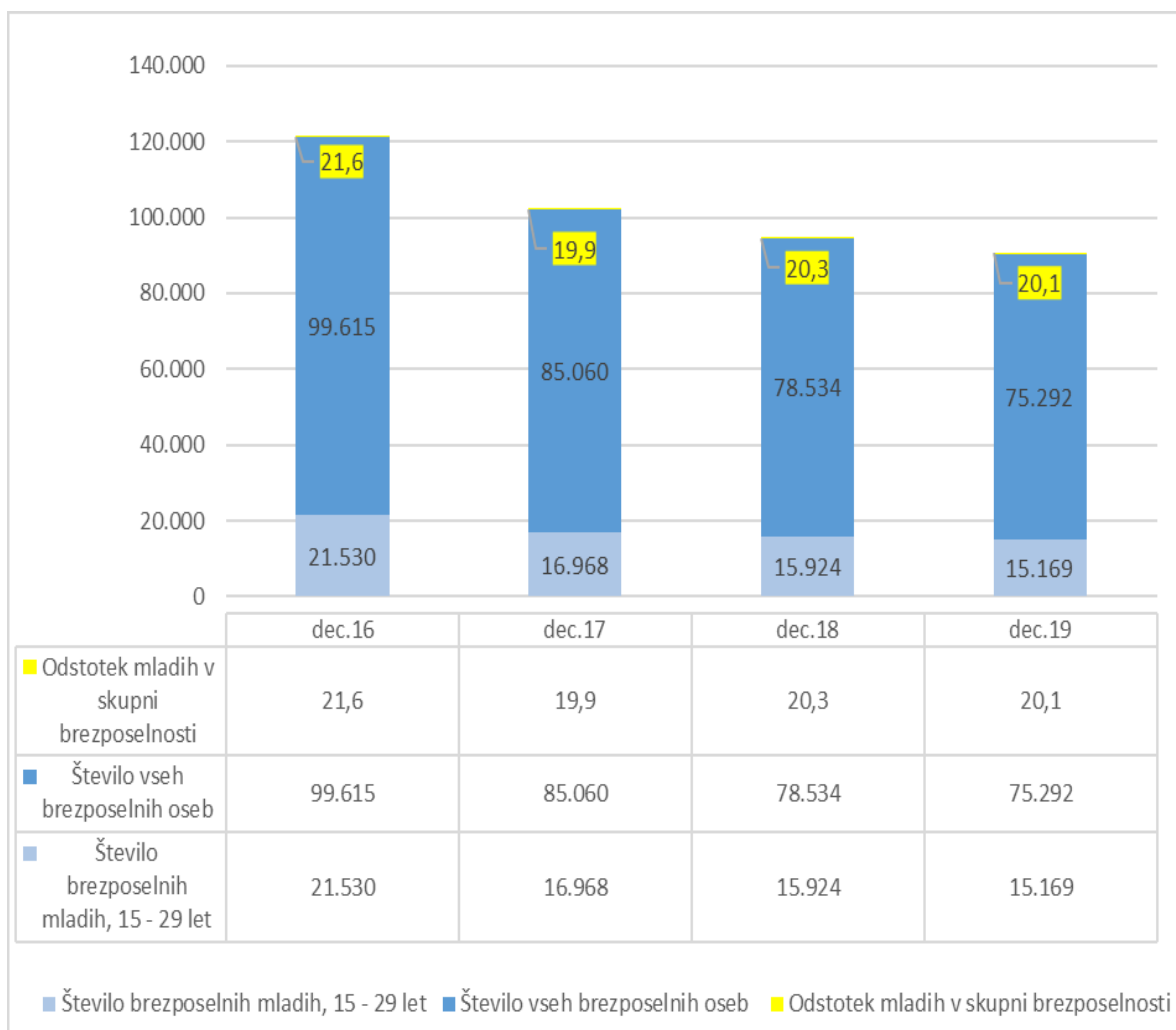
naslednji dejavniki: velika razširjenost začasnih zaposlitev med mladimi, manj možnosti za zaposlitev mladih zaradi pomanjkanja izkušenj, sistem študentskega dela in veliko povečanje števila diplomantov, ki pa so preveč izobraženi glede na potrebe trga dela (UMAR, 2019).

Kot navaja poročilo Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (2019b), se bo število brezposelnih v prihodnjih dveh letih še zmanjševalo. Zaradi strukturnih neskladij in demografskih sprememb, bo še naprej primanjkovalo delovne sile, zato poudarjajo, da je nujno uskladiti ponudbo in povpraševanje na trgu dela. ZRSZ (2019a) navaja, da obstajajo neskladja med znanjem in spretnostmi, ki jih mladi pridobijo med izobraževanjem ter znanjem in spretnostmi, ki jih iščejo delodajalci. Družbene spremembe in tehnološki razvoj, bodo bistveno spremenili trg dela. Vedno bolj bodo v veljavo prihajale nove oblike dela, pogostejši prehodi med različnimi zaposlitvami, kar bo vplivalo na porast tveganj za socialno izključenost, družbeno neenakost ter revščino (ZRSZ, 2019a).

V letu 2018 je v Sloveniji živel 313.104 mladih, starih med 15 in 29 let. Po uradnih podatkih statističnega urada Republike Slovenije (2019b) je bilo leta 2019 v Sloveniji 309.000 mladih, starih med 15 in 29 let, kar dokazuje, da število mladih z leti upada. V Sloveniji je delež mladih v letu 2019 predstavljal 14,9 % celotnega prebivalstva SURS (2020a). Število mladih pa se je med letoma 1990 in 2018 znižalo z 22 % na 15 %. Kot je razvidno iz podatkov ZRSZ (2015), se število delovno sposobnih zmanjšuje, če jih je bilo leta 1995 v starosti od 15 do 29 let 442.000, se je do leta 2015 število zmanjšalo na 335.000.

Grafikon 1 prikazuje število mladih brezposelnih med 15. in 29. letom starosti, število vseh brezposelnih oseb in odstotek mladih v skupni brezposelnosti. Kot je razvidno iz Grafikona 1, je bila v decembru 2016 stopnja brezposelnosti 21,6 % (21.530). V decembru 2017 je odstotek mladih v skupni brezposelnosti znašal 19,9 %, leto kasneje v decembru 2018 se je odstotek ponovno rahlo zvišal na 20,3 % in v lanskem letu decembra 2019, je stopnja znašala 20,1 % (15.169). Po pregledu podatkov lahko vidimo, da se stopnja registrirane brezposelnosti v zadnjih štirih letih ni močno znižala. Število brezposelnih mladih je bilo v letih od 2016 do 2019 največje leta 2016 in to kar 21.530, nadaljnje število brezposelnih mladih, starih med 15 in 29 let, počasi upada. Ravno tako pa je možno razbrati iz Grafikona 1, da na splošno upada število vseh brezposelnih oseb in se je od leta 2016 do leta 2019 znižalo za 24.323 brezposelnih (Rebernik idr., 2020).

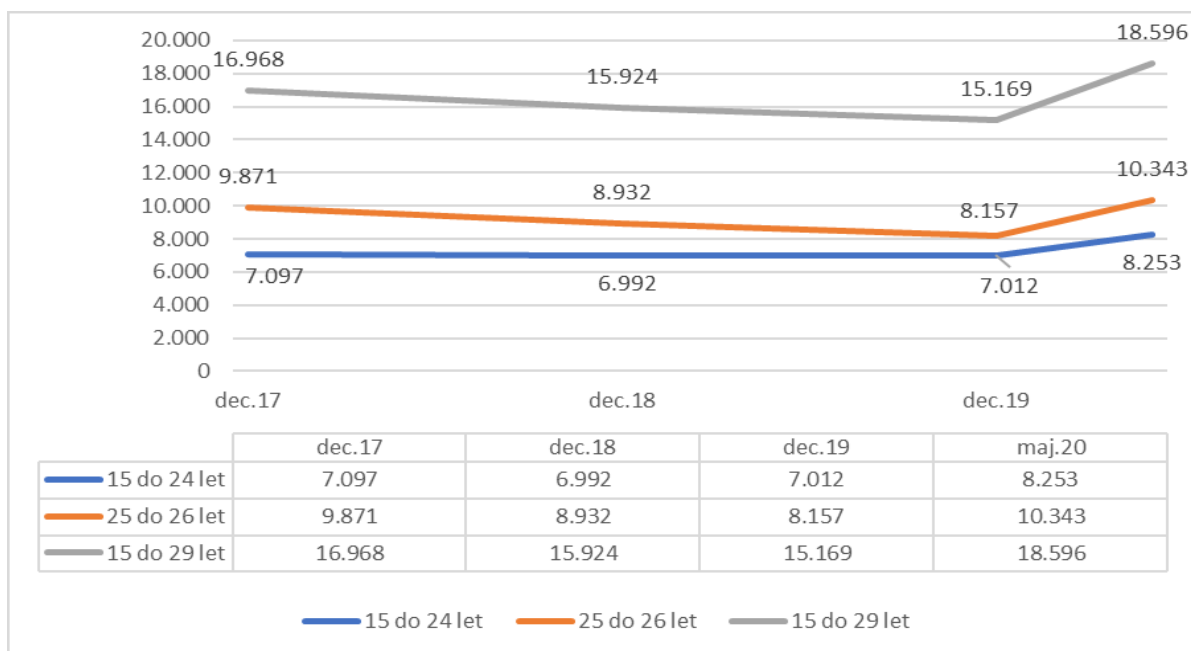
Grafikon 1: Število in delež mladih v registrirani brezposelnosti

Vir: Rebernik, Širec, Rus, Crnogaj & Bradač Hojnik (2020)

V marcu 2020 je bilo po podatku Statističnega urada RS v Sloveniji 126.415 delovno aktivnih prebivalcev v starosti od 15 do 29 let. Od tega jih je največ delalo v podjetjih ali organizacijah, sledilo je delo prek študentskega servisa. Statistični podatki kažejo, da je bilo konec maja 2020 registriranih 18.596 brezposelnih oseb med 15. in 29. letom. Delež mladih med 15. in 29. letom med vsemi zaposlenimi znaša 20,6 %. Glede na najnovejše podatke ZRSZ (2020c), ki so prikazani na Grafikonu 2, je ponovno vidno naraščanje brezposelnosti med mladimi, starimi od 15 do 29 let. Povprečno trajanje brezposelnosti med mladimi znaša 9,2 meseca.

Grafikon 2: Registrirana brezposelnost mladih

Vir: ZRSZ (2020c)

Na Grafikonu 2 in Tabeli 1 prikazujemo strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti mladih, starih od 15 do 29 let. Po podatkih ZRSZ (2020b), smo povzeli Tabelo 1, za mesec maj 2020. Razvidno je, da je bilo v mesecu maju 2020 registriranih 18.596 brezposelnih mladih med 15. in 29. letom kot tudi, da se je brezposelnost med mladimi počasi zniževala iz leta 2017, potem pa v letu 2020 ponovno narasla, kar je posledica korona epidemije. Delež mladih med 15. in 29. letom med vsemi brezposelnimi je v mesecu maju znašal 20,6 %. Iz Tabele 1 je razvidno, da je največ mladih brezposelnih z osnovnošolsko izobrazbo, najmanjši delež v višini 15,7 % pa zasedajo brezposelni mladi s terciarno izobrazbo (ZRSZ, 2020b).

Tabela 1: Strukturne značilnosti registrirane brezposelnosti mladih**MAJ 2020**

STRUKTURA (deleži v %)	MLADI STARI OD 15 DO 29 LET
Število registrirano brezposelnih	18.596
Delež med vsemi brezposelnimi	20,6 %
Iskalci prve zaposlitve	36,3 %
Dolgotrajno brezposelnih	21,8 %
Osnovnošolska izobrazba	33,9 %
Poklicna izobrazba	18,7 %
Srednja izobrazba	31,7 %
Terciarna izobrazba	15,7 %
Povprečno trajanje brezposelnosti (v mesecih)	9,2

Vir: ZRSZ (2020b)

2.5 PREKARNO DELO MED MLADIMI V SLOVENIJI

Tako kot večina evropskih držav se tudi Slovenija v zadnjem desetletju sooča s korenitimi spremembami na trgu dela. Po eni strani so stopnje brezposelnosti med mladimi še vedno razmeroma visoke, kljub trendom, ki kažejo znaten upad. Če so mladi že vključeni na trg dela, so to običajno v prekarnih oblikah dela. Avtorji² navajajo, da prekarost predstavlja vmesno stanje med redno zaposlitvijo in brezposelnostjo, ter trdijo, da je danes človek, ki dela prekarno, sočasno zaposlen in nezaposlen, saj ima nekatere pravice, ne pa vseh, ki bi jih imel kot oseba, zaposlena za nedoločen čas. Po drugi strani pa se tradicionalne oblike zaposlovanja vedno bolj zamenjujejo z manj varnimi in prožnejšimi oblikami zaposlovanja. V Sloveniji je delež prekarnih in začasnih zaposlitev nad povprečjem EU, zlasti med mladimi, na kar ima velik vpliv študentsko delo (Državni svet Republike Slovenije, 2019; Klanjšek, 2011).

Kot lahko razberemo iz zbornika Naslovimo prekarost za boljši jutri, se v obdobju zadnjih nekaj let v Sloveniji in tudi v večini evropskih držav srečujejo s porastom tako imenovanih atipičnih oblik dela. Ravno tako je v zadnjih letih moč opaziti pozitiven trend upadanja brezposelnosti med mladimi, saj so mladi še vedno družbena skupina, ki ji je otežen vstop na trg dela in se glede na uradne podatke srečujejo z višjo stopnjo brezposelnosti v primerjavi z ostalimi družbenimi skupinami. Večji del tega izboljšanja se povezuje s povečanjem nestandardnih oblik zaposlitve s krajšim delovnim časom, začasnimi zaposlitvami, agencijskim delom, izmenskimi in nedeljskim delom, ki so postajale in

² Rudi Klanjšek, Jakob Počivavšek, Tea Jarc

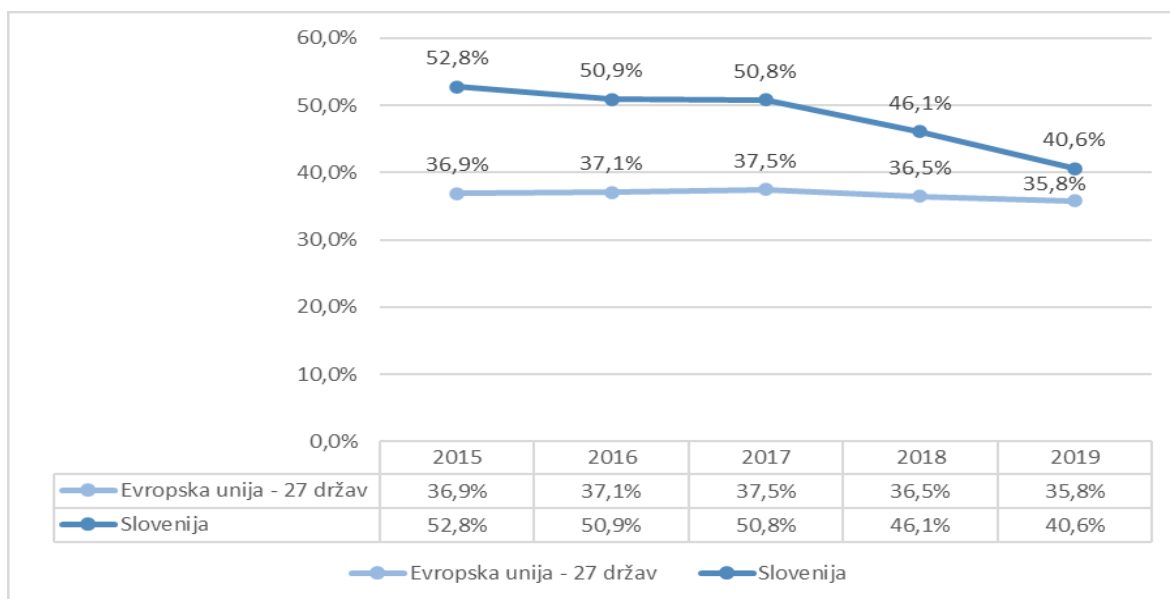
postajajo vedno bolj razširjene med mladimi (Državni svet Republike Slovenije, 2019; Klanjšek, 2011).

Razvoj trga dela spreminja stabilnost zaposlovanja in Ignjatovič (2001) v svojem delu navaja, da se v današnjem času vse bolj uveljavljajo fleksibilne oblike zaposlitve, kot so: samozaposlovanje, zaposlitev za določen čas in zaposlitev s skrajšanim delovnim časom. Med avtorji so različna mnenja o tem, ali to po eni strani pomeni bolj stabilno zaposlitev ali pa vodi mlade v marginalizacijo in izključenost. Začasno zaposlene velja, da imajo slabše delovne pogoje, slabosti pa se kažejo predvsem v manj ugodnem delovnem času, nižjemu prilagajanju in manjših možnostih za napredovanje in manjši varnosti na delovnem mestu. Prekarne oblike dela so praviloma slabše plačane, ravno tako ni zagotovljenega rednega minimalnega dohodka in ni omejitev glede obsega ur na teden ali mesec. Posledično se današnje generacije srečujejo s pregorelostjo še pred 30. letom. Iz zbornika Naslovimo prekarost za boljši jutri smo razbrali, da ni zagotovljenih regulativ s področja varnosti in zdravja pri dela pri prekarjih zaposlitvah, prav tako zbornik v celoti potrjuje, da ima prekarno delo številne negativne posledice za individualne pravice delavcev, na zdravje, dohodkovno neenakost, revščino, sisteme socialne varnosti in družbo kot celoto (Državni svet Republike Slovenije, 2019).

Slovenija se po deležu prekarjih zaposlitev uvršča v sam vrhu v EU, izstopa pa predvsem zaposlitev za določen čas. Še posebej zaskrbljujoči so podatki evropskega statističnega urada Eurostat (2020a), ki kažejo, da je bilo leta 2015 med mladimi v starostni skupini od 15 do 29 let za določen čas zaposlenih kar 52,8 %. Situacija se v naslednjih letih ni dosti izboljšala, saj je SURS (2019b) glede na podatke v letu 2019 zabeležil med mladimi zaposlenimi 54 % zaposlenih za nedoločen čas in 46 % za določen čas. To pomeni, da se je prekarost razširila v različne panoge in se še vedno širi. Ni več prisotna zgolj med mladimi, ampak se širi tudi na druge starostne skupine. Ne vpliva zgolj na njihov položaj na trgu dela, ampak na vse vidike negotovosti ter na celotno družbo (Bilban, 2018).

Iz Grafikona 3 je razvidno, da se delež začasnih zaposlitev v starostni skupini od 15 do 29 let tako v Sloveniji kot tudi v evropskih državah počasi znižuje. V letu 2015 je delež začasnih zaposlitev mladih med 15. in 29. letom v Sloveniji znašal 52,8 %, v državah EU pa zgolj 36,9 %. Leto kasneje se situacija ni bistveno izboljšala, šele med letoma 2017 - 2018 je delež začasnih zaposlitev začel upadati. V letu 2018 je delež začasnih zaposlitev v Sloveniji znašal 46,1 %, leta 2019 pa je bil še nižji in je predstavljal 40,6 %. V državah EU je delež začasnih zaposlitev med mladimi v letu 2018 znašal 36,5 %, v letu 2019 pa 35,8 %. Kot je razvidno iz podatkov Eurostata (2020), ki so prikazani na Grafikonu 3, se delež začasnih zaposlitev v Sloveniji v primerjavi z državami EU hitreje niža, vseeno pa ostaja Slovenija močno nad povprečjem evropskih držav glede začasnih zaposlitev med mladimi.

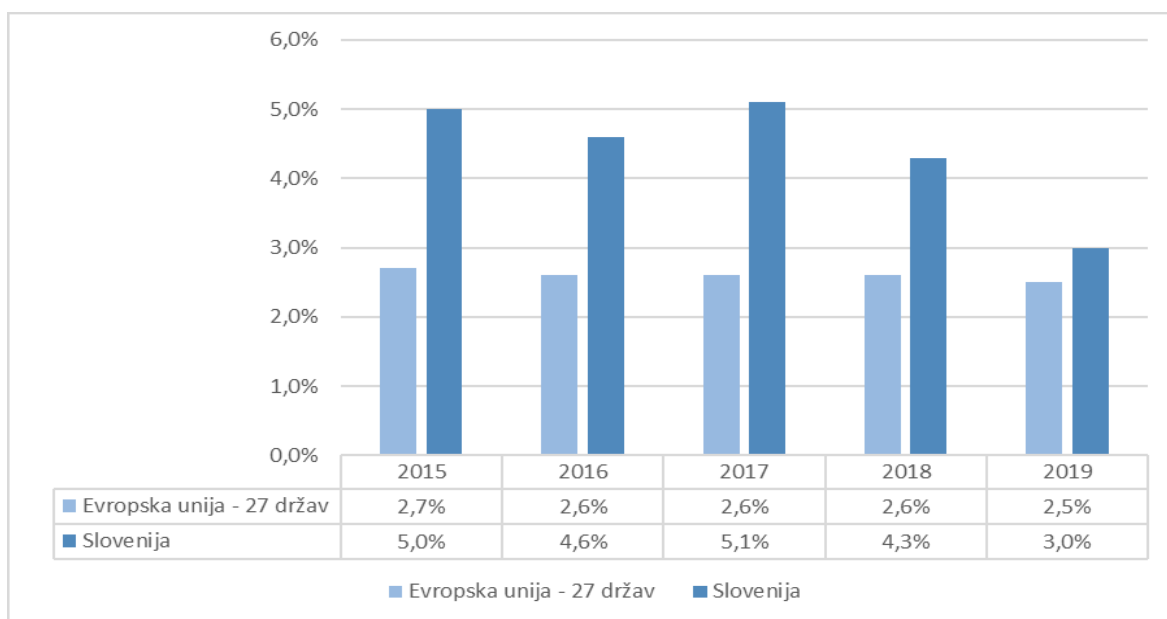
Grafikon 3: Začasne zaposlitve v starostni skupini od 15 do 29 let v Sloveniji in državah EU-27

Vir: Eurostat (2020a)

Grafikon 4 prikazuje odstotek prekarne zaposlitve v Sloveniji in v evropskih državah za tiste, ki so stari več kot 15 let za obdobja med leti 2015 in 2019. Kot je razvidno iz Grafikona 4 je odstotek prekarne zaposlitve v Sloveniji močno nad povprečjem Evropske unije. Leta 2016 je odstotek prekarne zaposlitve starejših od 15 let v Sloveniji začel upadati, vendar se je leta 2017 zopet povzpela na 5,1 %. V letu 2019 je v Sloveniji znašal delež prekarne zaposlitve po uradnih podatkih Eurostata (2020b) 3 %, v državah evropske unije pa 2,5 %.

Grafikon 4: Prekarne zaposlitve starejših od 15 let v Sloveniji in Evropski uniji – 27 držav

Vir: Eurostat (2020b)

3 MLADI

3.1 OPREDELITEV MLADOSTI

Mladina je v Sloveniji ena od družbenih skupin, ki je najbolj izpostavljena spremembam na zaposlitvenem trgu. Najpogostejše značilnosti, ki opisujejo današnjo mladino, so prilagodljivost, odprtost, sproščenost, sposobnost hitrega prilagajanja na spremembe in pripravljenost delati v timu (Žorž & Hadalin, 2018).

Delež mladih, ki šele išče prvo zaposlitev in vstopa na trg poslovanja, je še posebno velik, saj mladi predstavljajo pomemben del slovenske družbe (SURS, 2009). Mladina se po mnenju Ule in Miheljaka (1995) vse bolj vrača v zavetje podaljšanega socialnega otroštva; avtorja opredeljujeta mladost kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo. Razlog je v tem, da prihaja do odloga pri prevzemanju družbenih vlog, ki so vezane na odraslost. Po mnenju avtorjev, pa do odloga teh vlog prihaja zaradi razkroja procesov danega okolja, ki odločilno vplivajo na nadaljnjo pot mladega posameznika.

Vsak avtor posebej zagovarja definicijo oziroma opredelitev mladih, tako je za Spruka (2013) smiselna opredelitev mladih med 15. in 29. letom, saj je po njegovem mnenju veliko mladih vključenih v terciarno izobraževanje in vstopajo na trg dela dokaj pozno, šele v začetku dvajsetih let, še bolj aktivno pa v drugi polovici dvajsetih let. Po drugi strani pa mladi nastopajo na trgu dela že med šolanjem s tako imenovanim študentskim delom, ki sodi med neformalne oblike zaposlitve.

3.2 MLADI IN IZOBRAZBA

Izobraževanje mladih, ki se znajdejo v začaranem krogu brezposelnosti, je lahko neke vrste rešitev. Mladi v času izobraževanja širijo splošno razgledanost, pridobijo več znanja in informacij, se usposabljujejo za reševanje lastne brezposelnosti in načrtujejo življenjsko ter poklicno pot. Raziskovalci so v zadnjih letih dokazali, da začnejo brezposelni psihično, socialno in zdravstveno propadati predvsem zaradi socialne osamitve. Tudi mladi pri tem niso izvzeti. Ravno izobraževanje pa lahko brezposelne mlajše odrasle potegne iz socialne izoliranosti. Pri izobraževanju lahko ponovno navežejo socialne stike z okoljem in se vključijo v nove socialne mreže. Izobraževanje v sebi gotovo skriva širše socialne ter psihološke naloge in ne samo pridobitev splošne, poklicne ali srednješolske izobrazbe ter priprave na poklic. Osnovne težave brezposelnih mlajših odraslih izhajajo iz osebnostnih lastnosti, kjer je ponovno vključevanje v formalno izobraževanje le del poti, ki jo mora mlad brezposeln človek prehoditi, da bi se rešil iz položaja brezposelnosti. Smisel formalnega izobraževanja torej je, da brezposelni pridobi znanje in formalno izobrazbo, za nezaposlene mlajše odrasle pa

je najpomembnejše, da pridobijo ključne osebnostne lastnosti kot so: komunikativnost, prodornost ter stresna odpornost (Marinšek, 2001).

Mladi so postavljeni pred dejstvo, da je edina garancija za varno prihodnost stalno učenje in izobraževanje, kar vseživljenjsko učenje postavlja v območje družbene prisile in nuje. Na drugi strani pa formalna izobrazba vse bolj izgublja svojo simbolno moč. Dolgotrajna vključenost mladih v terciarna izobraževanja so ugodna z vidika povečevanja človeškega kapitala, kar pripomore k večji konkurenčnosti. Izobraževalni sistem po eni strani razvija samoiniciativnost, po drugi strani pa formalno izobraževanje ne deluje spodbujevalno v smeri podjetništva, saj ponuja premalo znanj za ustanovitev in vodenje podjetja. Izobrazba v današnjem času pomembno vpliva na možnost zaposlitve in trajanje brezposelnosti, ne pa v celoti (Brezovec, 2017; Klanjšek, 2011; Klemše, 2018; UMAR, 2019).

Eden od načinov povečanja zaposljivosti med mladimi in spodbujanja ustvarjanja novih delovnih mest je izboljšanje kakovosti izobraževanja. Izobraževanje prispeva k splošni gospodarski rasti z izboljšanjem učinkovitosti delovne sile in s povečanjem stopnje individualne produktivnosti, kar vodi do večjega povpraševanja po kvalificiranih delavcih. Težava se vidi predvsem v tem, da večina izobraževalnih sistemov ne podpira domiselnega razmišljanja, komunikacijskih spretnosti, reševanja problemov in ostalih kompetenc, ki bi lahko pomagale mladim pri vstopu na trg dela (Global Business School Network, 2013).

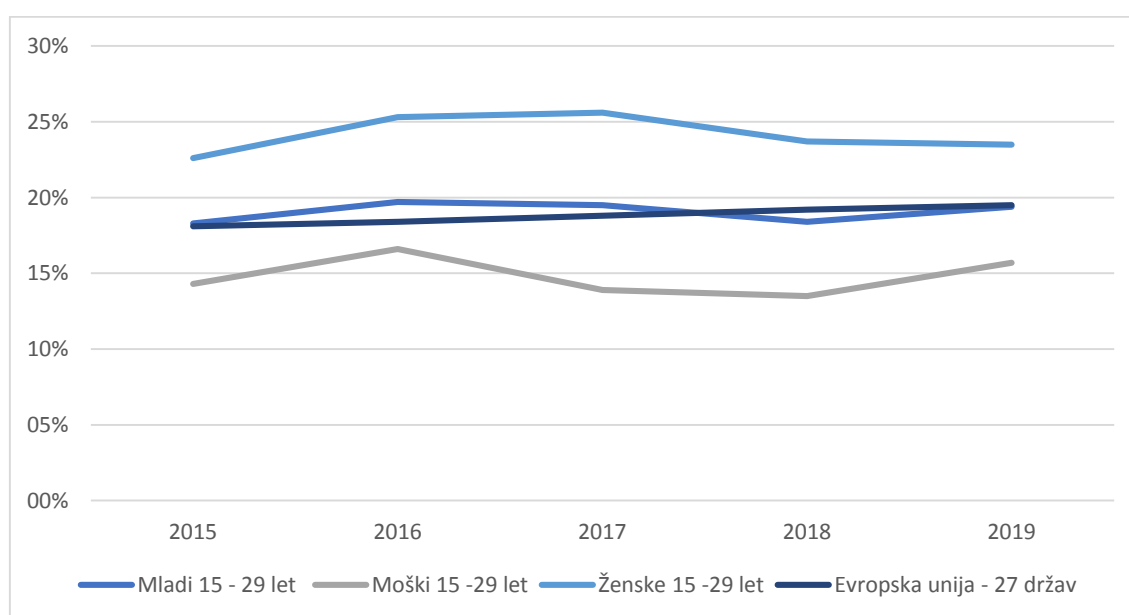
Demografska sestava prebivalstva se spreminja, zaradi progresivnega staranja prebivalstva Slovenije. Doseganje višje starosti ljudi, se pripisuje višji kakovosti življenja in napredka predvsem v panogah, kot sta zdravstvo in znanost. Vedno bolj se vlaga v človeški kapital, posledično delovna sila pozneje vstopa na trg dela, vendar bolj izobražena in produktivna. Povečanje udeležbe v izobraževanju odlaga vstop v delovno aktivno obdobje, kar pomeni nižji dohodek iz dela zaradi poznejšega vstopa na trg dela do kasnejše faze v življenju. Kot je mogoče razbrati iz zbornika Siva ali modra se odstotek mladih vključenih v izobraževanje postopoma dviguje. Med osemnajstletniki se je v obdobju od leta 1998 do leta 2001 zvišal odstotek vključenih v izobraževanje s 67 % na 82 %. Posledično se dviguje tudi odstotek terciarno izobraženih mladih med 25. in 34. letom. V letu 1996 jih je bilo zgolj 15 %, v letu 2015 pa kar 41 %. Po navedbah SURS (2019b) je bilo nekaj več kot polovica mladih, starih med 15 in 29 let, vključenih v formalno izobraževanje. V letu 2018/19 je skoraj 2.000 mladih med 15. in 29. letom obiskovalo osnovno šolo, 73.000 je bilo dijakov, okrog 97.000 pa študentov (Savarin, 2016).

Leta 2017 je imela dobra četrtnina delovno aktivnih prebivalcev neustrezno raven izobrazbe, glede na zahteve delovnega mesta. Še vseeno pa je delež terciarno izobraženih v Sloveniji

večji od povprečja EU skoraj v vseh starostnih skupnih z izjemo najstarejše starostne skupine od 55 do 64 let. Delež previsoko izobraženih se opazi pri mladih in se še povečuje. V ponudbi delovne sile manjka zlasti profilov s srednjo poklicno in strokovno izobrazbo. Neskladja so povezana z nezanimanjem mladih za poklicno izobraževanje, kot tudi zaradi premajhne usklajenosti izobraževanja s potrebami gospodarstva. Delodajalci navajajo težave predvsem pri zaposlovanju mladih zaradi pomanjkanja kompetenc kot so: neustrezna izobrazba, pomanjkanje poklicnih specifičnih znanj, timska naravnost in odnos do strank (UMAR, 2019).

Grafikon 5 prikazuje odstotek terciarno izobraženih mladih glede na starostno skupino; mladi med 15. in 29. letom, moški stari od 15 do 29 let, ženske od 15 do 29 let v Sloveniji in odstotek terciarno izobraženih v državah EU. Kot je razvidno iz spodnjega Grafikona 5, se delež mladih med 15. in 29. letom s terciarno izobrazbo v Sloveniji še povečuje. V Sloveniji je delež mladih med 15. in 29. letom, ki so bili vključeni v terciarno izobraževanje v letu 2015 znašal 18,3 %, v letu 2019 pa 19,4 %, medtem ko je odstotek vključenih v terciarno izobraževanje v isti starostni skupini in v istem časovnem obdobju v državah EU leta 2015 znašal 18,1 %, leta 2019 pa 19,5 %. Grafikon 5 prikazuje večjo vključenost žensk v terciarno izobraževanje v primerjavi z moškimi v isti starostni skupini od 15 do 29 let. Odstotek žensk vključenih v terciarno izobraževanje je tako v letu 2019 znašal 23,5 %, medtem, ko je delež moških znašal zgolj 15,7 %. Podatki pridobljeni iz Eurostata (2020c) potrjujejo mnenja teoretikov, da je možna nižja stopnja brezposelnosti med mladimi zaradi vse večjega vključevanja v šolstvo.

Grafikon 5: Terciarno izobraženi glede na starostno skupino, Slovenija, 2015 – 2019 (%)

Vir: Eurostat (2020c)

4 PODJETNIŠTVO

Podjetniška dejavnost je ključnega pomena za gospodarsko rast in inovativnost. Podjetništvu se pripisujejo zasluge za velik tehnološki napredek človeštva, za spodbujanje inovacij, zaposlovanje delavcev in ustvarjanje novih delovnih mest, vpliva na gospodarsko rast ter zviševanje produktivnosti. Problem brezposelnosti med mladimi je večkrat izpostavljen in problematiziran, razlog pa ni zgolj v tem, da se višja raven podjetniške aktivnosti povezuje z višjo stopnjo gospodarske rasti, temveč lahko podjetništvo predstavlja rešitev za mladega človeka v primeru pomanjkanja prostih in primernih delovnih mest (Blanchflower & Oswald, 1998; Glas, 2001, v Lah, 2009; Klanjšek, 2011).

Podjetništvo je postalo osrednja tema tako v stroki kot tudi v znanosti, pri čemer datirajo prve študije v 80. leta prejšnjega stoletja. Razloge je iskati v pomanjkanju malih in srednje velikih podjetij, kar zlasti velja za Slovenijo. Z velikimi spremembami kot so: naftna kriza, recesija in tehnološke spremembe, ki so se zgodile okrog leta 1950, so bile ustvarjene idealne razmere za podjetniške priložnosti. V Sloveniji lahko o pravem podjetništvu govorimo šele okrog leta 1988, saj pred tem družbena klima podjetništvu ni bila naklonjena. Razmah podjetništva po letu 1998 naj bi se začel z možnostjo ustanavljanja zasebnih podjetij in začetkom privatizacije obstoječih podjetij (Kew, Herrington, Litovsky & Gale 2012; Rebernik idr., 2020; Vahčič, 1998, v Lah, 2009).

Odnos do podjetništva kaže splošno naklonjenost populacije do podjetniške kariere in kot navajajo Rebernik idr. (2020) se zadnjih nekaj let v Sloveniji beleži močan porast družbene sprejetosti podjetništva, kar kažejo podatki, da se je le-ta povečala iz 63,9 % v letu 2016 na 76 % v letu 2019. Dejstvo, da je podjetništvo v Sloveniji vse bolj vredno spoštovanja, Slovenijo uvršča tik pod sam vrh evropske lestvice, ki zaznava podjetniški poklic kot spoštovan. Kljub temu, da so podjetniki spoštovanja vredni v Sloveniji in so spisali uspešne podjetniške zgodbe, se še vedno premalo mladih odloča za podjetniško pot. Če posameznik pozna veliko podjetnikov in verjame, da so ugledni in spoštovani, velja, da je večja verjetnost, da se bo tudi sam podal na takšno pot. Največji problem prenizkega vključevanja mladih na podjetniško pot je v tem, da mladi vidijo podjetnike kot inovativne, fleksibilne, uspešne, ker pa sami teh karakteristik pri sebi ne zaznavajo, se tudi ne vidijo v prihodnosti na podjetniški poti. Prav tako pa slovenska kultura ne spodbuja nekaterih podjetniških vrednot, kot so odgovornost posameznika, tveganje, ustvarjalnost in inovativnost (Klanjšek, 2011; Rebernik idr., 2015).

Številne raziskave potrjujejo, da se v podjetništvo v večji meri vključujejo posamezniki, ki verjamejo, da imajo znanje in sposobnosti in da obvladujejo veščine, potrebne za podjetništvo, kot pa tisti, ki tega samozaupanja nimajo. Samozaupanje ljudi v njihovo lastno znanje in veščine, potrebne za podjetništvo, pa se krepijo z udeležbo v podjetniškem izobraževanju in usposabljanju (Rebernik idr., 2020).

Po empiričnih ugotovitvah se ugotavlja, da je nagnjenost k podjetništvu večja pri moških, brezposelnih, pri osebah s podjetniškimi izkušnjami in tistimi, ki živijo v bolj gosto naseljenih in hitro rastočih mestih z visoko stopnjo ustanavljanja novih podjetij (Gawel, 2010).

Slovenija se po podjetniški aktivnosti po Globalnem podjetniškem monitorju uvršča v rep sodelujočih držav, saj je po navedbah za slovenske podjetnike značilna nizka izobrazba in ukvarjanje s posli, kjer ni potreba visoka tehnologija. Ravno tako se podjetnikom ne pripisujejo ambicije za samo rast podjetij. Z ustanovitvijo novih institucij, ki pomagajo podjetnikom na različne načine; s svetovanjem, izobraževanjem, nudenjem finančnih sredstev, ugodnih posojil in po drugi strani z vpeljavo podjetniških predmetov v sam proces izobraževanja, Slovenija kljub vsemu zaostaja za evropskimi državami (Lah, 2009). Da so v letu 2019 k podjetniški aktivnosti največ prispevali mladi v starosti od 25 do 34 let, še zlasti, ker je v Sloveniji delež terciarno izobraženih podjetnikov večji kot v povprečju EU v vseh starostnih skupinah, izjema je le najstarejša starostna skupina od 55 do 64 let (Rebernik idr., 2020).

4.1 OPREDELITEV POJMA PODJETNIK IN PODJETNIŠTVO

Definicij za podjetništvo je toliko, kolikor je avtorjev, ki so se in se še vedno s to temo ukvarjajo. Ena izmed definicij podjetništva je definiranje podjetništva kot ustvarjanje inovativnih gospodarskih inovacij, ki imajo kot cilj dobiček in rast pod tveganimi in negotovimi pogoji. Prav tako pa se zagovarja tudi, da gre pri podjetništvu za premeščanje ekonomskih virov iz manj produktivnih sektorjev v bolj produktivne in donosne sektorje (Brglez idr., 2012).

Spet druga opredelitev podjetništva je zmožnost ustvariti nekaj iz praktično ničesar. Kjer podjetništvo pomeni samoiniciativnost, trdo delo in sposobnost zaznati priložnost, ki je drugi ne vidijo (Timmons, 1989, v Lah, 2009).

Podobna mnenja imajo tudi ostali, ki so se ukvarjali s preučevanjem podjetništva. Od tega, da zagovarjajo, da je podjetništvo gonilo gospodarskega razvoja, saj povečuje konkurenco, izboljšuje kakovost proizvodov in storitev ter zvišuje blaginjo celotnega prebivalstva, hkrati pa predstavlja pomemben vir napredka in razvoja celotnega družbenega življenja. Do tega, da je podjetništvo proces ustvarjanja nečesa drugačnega in vrednega, pri čemer se vloži potreben čas in trud, prevzema spreminjajoče finančno, psihološko in družbeno tveganje

ter pridobi končne nagrade v obliki denarja ali osebnega zadovoljstva (Antonič, 2002, v Lah, 2009).

Nekateri avtorji³ opredeljujejo podjetništvo kot proces, spet drugi vidijo podjetništvo kot ustvarjanje organizacij, kjer posameznik ali skupina posameznikov skupaj v povezavi s kulturnim, gospodarskim in družbenim okoljem išče in ustvarja poslovne priložnosti in jih pretvarja v uporabne izdelke in storitve. Predvsem pa je velik poudarek na podjetniku, njegovih ambicijah, ustvarjalnosti in inovativnosti. Podjetnika pa definirajo kot tistega, ki ustvarja organizacije, kot posameznika, ki ustanavlja in upravlja posel za glavne namene dobička in rasti, išče nove priložnosti, razvija ideje, vidi kar so drugi spregledali in ukrepa, medtem ko se drugi obotavljajo (Gartner, 1998; Rebernik idr., 2020; Žižek, 2000, v Lah, 2009).

Eden prvih utemeljiteljev podjetništva na Slovenskem, Vahčič (1998), definira podjetništvo kot poskus ustvariti dodano vrednosti z odkrivanjem poslovnih priložnosti, obvladovanjem tveganja s komunikacijskimi, poslovnimi sposobnostmi in mobiliziranjem človeških, finančnih in materialnih virov. Podjetništvo kot boj za dobiček oziroma tekmovanje za pridobitev čim večje količine denarja in vsak poskus novega poslovanja ali novega podjetja, kot je samozaposlitev, nova poslovna organizacija ali širitev obstoječega podjetja, s strani posameznika ali skupine ljudi so definicije spet drugih teoretikov (Rebernik idr., 2015; Špilak, 1999, v Lah, 2009; Vahčič, 1998, v Lah, 2009).

Podjetniki imajo pomembno specifično funkcijo v gospodarstvu, saj spodbujajo relativno visoko stopnjo ustvarjanja delovnih mest, rast produktivnosti ter proizvajajo in tržijo inovacije, saj podjetnik ustvari več delovnih mest v primerjavi z ostalimi in so v povprečju bolj zadovoljni s svojim delom (Praag & Versloot, 2007).

4.2 PODJETNIŠTVO MED MLADIMI

Podjetništvo mladim predstavlja zgolj en način reševanja problema brezposelnosti, pri čemer je le-to v veliki meri odvisno od zakonov v državi in od infrastrukture, ki jo ta ponuja in ni odvisno le od želje po uspehu in naraščajočem trendu bežanja od zaposlitve (Marič, idr., 2010).

Poudarek pri zniževanju brezposelnosti mladih je na podjetništvu in potencialu za ekonomsko rast in ustvarjanju delovnih mest. V Sloveniji je za trg dela značilna visoka segmentacija, vse bolj pa se v zadnjem času krepijo tudi starostna segregacija in strukturna neskladja, kjer so za starostno segregacijo značilne nesorazmerno visoke stopnje brezposelnosti in začasne

³ William Gartner, Polona Tominc, Karin Širec.

zaposlitve mladih. Rastoča brezposelnost mladih ogroža gospodarsko in politično stabilnost. Nadaljnja rast brezposelnosti med mladimi pa pomeni zmanjševanje delovnih možnosti in potrebo po alternativnih sredstvih za ustvarjanje delovnih mest, zato eno izmed teh rešitev predstavlja tudi podjetništvo. Moderna družba potrebuje več podjetnikov, zato je razvijanje podjetniških kompetenc, večja inovativnost in hitro rastočih podjetij nujno (Marič idr., 2010; Naterer idr., 2019; Števančec & Fink Grubačević, 2017).

Podjetniško izobraževanje je pomemben dejavnik pri ekonomskem razvoju posamezne države, saj spodbuja oziroma ustvarja kulturo podjetništva. Čedalje pomembnejšo vlogo v zagotavljanju podjetniškega izobraževanja in usposabljanja študentov imajo višješolske izobraževalne institucije. Podjetniško izobraževanje naj bi spodbujalo podjetniško aktivnost z izboljšanjem kognitivnih sposobnosti potrebnih za izkoriščanje poslovnih priložnosti in ustanavljanje novih podjetij. Nujno se zdi tudi povezovanje šole z gospodarstvom ter z drugimi podjetji in institucijami, ki lahko pomagajo mladim podjetnikom, da vzpostavijo primerno podjetniško okolje, v katerem mladi dobijo željene podjetniške veščine in vedenje, kot so pogajalske veščine, komunikacija, kreativno mišljenje, reševanje konfliktov in fleksibilnost (Rebernik idr., 2019; Rebernik idr., 2020).

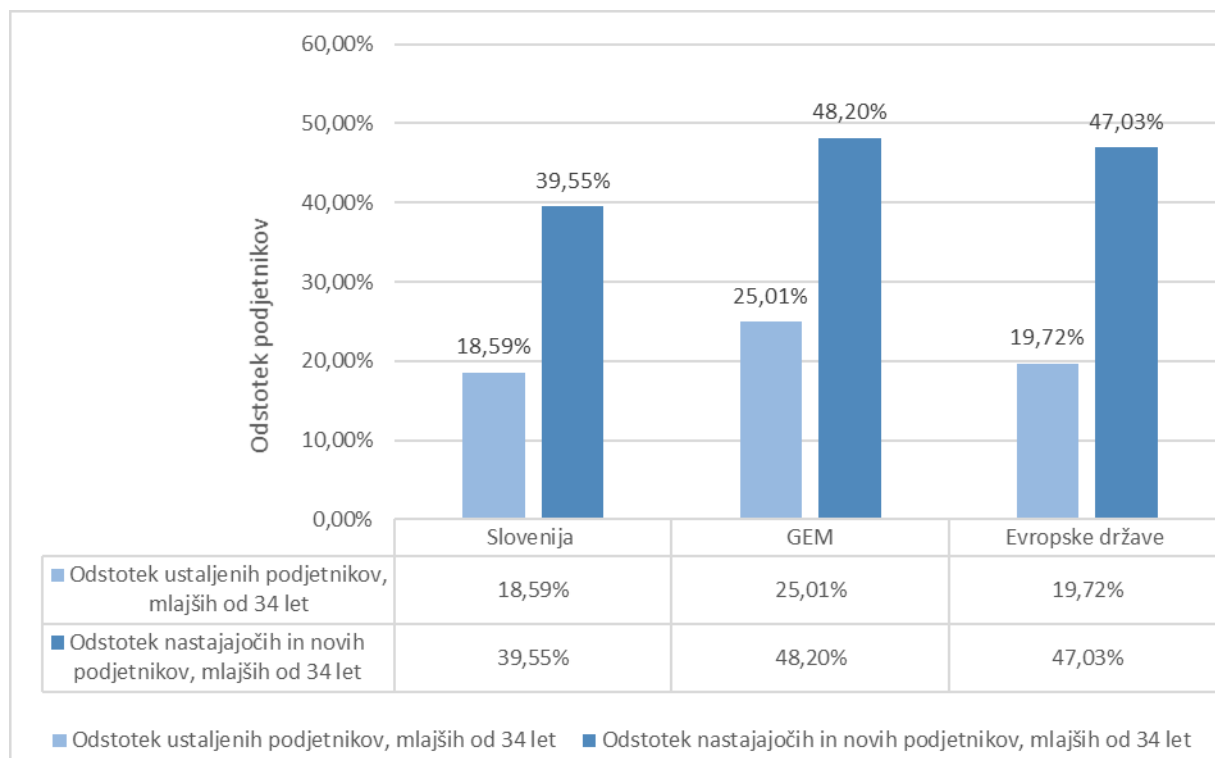
Globalni podjetniški monitor (GEM) definira mlade kot posameznike v starostni skupini med 18. in 34. letom in navaja, da je delež mladih med ustaljenimi podjetniki najnižji in znaša 11,34 %. Izpostavimo lahko še izjemno majhen delež najmlajše starostne skupine v Sloveniji, kar pravzaprav po podatkih GEM (2019) prikazuje, da podjetniška aktivnost najmlajše starostne skupine od 18 do 24 let že tretje leto zapored upada. Tako je znašala 17,49 % v letu 2016, v letu 2018 pa zgolj 5,18 %. Vzrok za to se pripisuje visoki gospodarski rasti, ki mladim omogoča alternativne oblike zaposlitve. Birokratske ovire, nizka raven vključitve podjetniških znanj v izobraževanje in družben odnos do podjetništva so razlogi za nizko raven podjetništva med mladimi. Med drugim pa so mladi navedli ostale razloge za prenehanje poslovanja, kot so: nedobičkonosnost poslovanja, osebni razlogi ter drugo delo (Klanjšek, 2011; Rebernik idr., 2015).

Iz Grafikona 6 je viden zaostanek tako nastajajoče kot ustaljene podjetniške aktivnosti mladih Slovencev v starosti do 34 let v primerjavi s povprečjem držav GEM in evropskim povprečjem. V Sloveniji je odstotek ustaljenih podjetnikov mlajših od 34 v letu 2019 znašal 18,59 %, še vedno pa je delež pod evropskim povprečjem, ki znaša 19,72 %. V primerjavi s podatki iz leta 2018 se je zgodnja podjetniška aktivnost mladih znižala s 46,6 % iz leta 2018 na 39,55 % v letu 2019 (Rebernik idr., 2020).

Kot je mogoče razbrati iz poročila UMAR (2019), so v letu 2019 k podjetniški aktivnosti največ prispevali mladi v starosti od 25 do 34 let. Kot prevladujoč motiv, so navedli željo po

ustvarjanju sprememb v svetu. Medtem ko je najmlajša starostna skupina od 18 do 24 let omenila prevladujoč motiv: ustvariti si premoženje oziroma višji dohodek (Rebernik idr., 2020).

Grafikon 6: Odstotek nastajajočih in novih ter ustaljenih podjetnikov, mlajših od 34 let

Vir: Rebernik idr. (2020)

4.3 RAZMERJE MED PODJETNIŠTVOM IN BREZPOSELNOSTJO

Marič idr. (2010) opredeljujejo razmerje med podjetništvom in brezposelnostjo, ki je že nekaj časa precej zanimivo raziskovalno področje. Podjetništvo zanj predstavlja le en način reševanja problema brezposelnosti. Pri reševanju problema brezposelnosti je podjetništvo ena od možnosti za zmanjšanje stopnje brezposelnosti med mladimi in njihovih družbenih problemov. Podjetništvo ni le mešanica idej, želja po uspehu in trend bežanja od zaposlitve, ampak je v veliki meri odvisno od zakonov v državi in od infrastrukture, ki jo ta ponuja.

Brezposelnost in podjetništvo sta v literaturi obravnavana večplastno, ponekod celo dvoumno. Po eni strani avtorji ugotavljajo, da brezposelnost spodbuja podjetniško aktivnost, ki jo poimenujejo tudi učinek beguncev. Na drugi strani pa avtorji ugotavljajo, da višja stopnja podjetništva zmanjšuje brezposelnost, kar poimenujejo Schumpeterjev učinek. To dvojico povzroča precej dvoumnosti glede razmerja med brezposelnostjo in podjetništvom. Nekatere raziskave so pokazale, da je brezposelnost povezana z večjimi podjetniškimi dejav-

nostmi, druge raziskave pa so prišle do nasprotnega zaključka, saj menijo, da sta podjetništvo in brezposelnost v obratni povezavi. Eno stališče, ki ga imenujejo učinek beguncev, kaže odločitev postati podjetnik kot odziv na nezaposlenost ali pa zaznavanja nejasnih prihodnjih možnosti za zaposlitev. Nasprotno pa alternativno stališče predlaga, da podjetništvo z ustvarjanjem novih naložb zmanjšuje brezposelnost. Prvo stališče predstavlja pozitivno povezavo med podjetništvom in brezposelnostjo, medtem ko drugo predstavlja negativno povezavo. Prvi pogled kaže, da visoka brezposelnost sili k večji stopnji podjetništva, medtem ko drugi pogled nakazuje, da odločitev ljudi postati podjetniki zmanjšuje brezposelnost na makroekonomskem nivoju. Veliko raziskav se ukvarja s pogledoma in skuša ugotoviti, kateri je pravilen. Med obema pogledoma ostaja veliko teoretične in empirične podpore ter mnenj znanstvenikov (Audretsch, Carree & Thurik, 2002).

Povezavo med brezposelnostjo in samozaposlenostjo je preučeval že Bonnet in Le Papa (2013), ki je menil, da se bodo posamezniki, ki se soočajo z brezposelnostjo in majhnimi možnostmi za zaposlitev, odločili za samozaposlitev kot možno alternativo. Ta teorija trdi, da povečanje brezposelnosti vodi k povečanju zagonskih aktivnosti, ker se oportunitetni stroški ustanavljanja podjetij znižujejo. Ta učinek se imenuje pritisk brezposelnosti (ang. unemployment push) oz. učinek beguncev (ang. refugee or desperation effect).

Seveda obstaja tudi protargumentacija za omenjeno teorijo beguncev. Brezposelni imajo manj finančnih sredstev in podjetniškega talenta za zagon podjetja. To pomeni, da je visoka stopnja brezposelnosti lahko povezana z nizko stopnjo samozaposlenosti. Raziskovalci so preučevali, da so lahko podjetniške priložnosti posledica t.i. vlečnega (ang. pull) učinka, ki so največkrat povezani z gospodarstvom in uspešnimi podjetniškimi aktivnostmi. Na eni strani teorija vlečnega učinka navaja, da privlačne in potencialne poslovne priložnosti pritegnejo posameznike v podjetniško dejavnost zaradi pozitivnih učinkov ekonomskih dražljajev Zakić, Vukotić, Antić in Laketa (2012). Po drugi strani pa Bergmann, Hundt in Sternberg (2013) opisujejo teorijo vlečnega učinka kot zasnovano na predpostavki, da gre za posameznike, ki so jih spodbudile negativne situacije na trgu dela, na primer: izguba zaposlitve ali pomanjkanje zadovoljstva na obstoječem delovnem mestu. Avtorja med negativne dejavnike, povezane s trgom dela, ki spodbujajo ljudi k podjetništvu štejejo izgubo zaposlitve ali grožnja pred izgubo zaposlitve. Nekateri učenjaki trdijo, da brezposelnost vpliva na zagonsko aktivnost, drugi trdijo, da velja ravno obratno. Seveda pa se tudi oportunitetni stroški posameznikov, ki se podajajo v podjetništvo, v različnih starostnih skupinah razlikujejo.

Vse navedene študije kot tudi Zakić idr.(2012) izpostavljajo, da so odnosi med podjetništvom in brezposelnostjo precej zapleteni. Po mnenju nekaterih (D. Reynolds, Miller & R. Maki (1995); Zakić idr. (2012) vodi brezposelnost do povečanja podjetniške dejavnosti, medtem ko spet drugi, Garofoli (1994), zastopajo stališče, ki meni ravno nasprotno.

5 RAZISKAVA

V okviru diplomskega dela je bila opravljena raziskava, katere namen je bil preučiti priljubljenost podjetništva med nezaposlenimi mladimi ter vzroke za odnos mladih do podjetništva. V nadaljevanju predstavljamo metode raziskovanja, ciljno skupino raziskovanja, rezultate raziskovanja s preverjanjem hipotez in ključne ugotovitve naše raziskave.

5.1 METODE RAZISKOVANJA

Za zbiranje podatkov smo uporabili kvantitativno metodo. Anketa je kvantitativnega tipa, zbiranje podatkov je potekalo s pomočjo spletnega anketiranja. Anketni vprašalnik je bil izveden s pomočjo spletnega orodja En klik anketa (1ka). Vsem sodelujočim je bila zagotovljena anonimnost. Anketni vprašalnik je zajemal 8 vprašanj. V povprečju je bil čas, potreben za reševanje ankete, ocenjen na 1 minuto in 21 sekund, obdobje zbiranja podatkov pa je potekalo od 7. 4. 2020 do 7. 7. 2020.

Anketni vprašalnik raziskave, smo oblikovali sami ter obsega več sklopov in sicer:

- Prvi sklop anketnega vprašalnika vsebuje vprašanja o demografskih podatkih anketirancev (spol, starost, dosežena formalna izobrazba).
- Drugi sklop anketnega vprašalnika se navezuje na priljubljenost podjetništva med mladimi.
- Tretji sklop se nanaša na razloge anketirancev, zakaj bi oziroma ne bi ustanovili lastnega podjetja.

5.2 CILJNA SKUPINA RAZISKOVANJA

Raziskava je bila izvedena preko spletnih omrežij. Ciljna skupina, ki je bila preučevana, so bili mladi, stari med 15 in 29 let. Na anketo se je odzvalo 273 mladih med 15. in 29. letom. Podatke smo pridobili od 273 anketirancev, ki predstavljajo raziskovalni vzorec naše raziskave. V raziskavi je sodelovalo 30 % žensk in 70 % moških (Tabela 2).

Tabela 2: Struktura anketirancev po spolu

Spol	Frekvenca	Odstotek
Ženske	82	30 %
Moški	191	70 %
Skupaj	273	100 %

Vir: lasten

Iz Tabele 3 je razvidno, da je v raziskavi sodelovalo največ anketirancev starih med 15 in 19 let, odstotek teh znaša 68 %. Na drugo mesto, se uvršča skupina mladih med 20. in 24. letom s 24 % in kot najmanj številčna skupina, ki se je odzvala na reševanje ankete, je skupina anketirancev, v starosti od 25 do 29 let, ki se je reševanja ankete lotila zgolj v 7 %. Ena oseba na to vprašanje ni odgovorila in smo jo v Tabeli 3 označili pod neustrezno.

Tabela 3: Starostna struktura anketirancev

Starost	Frekvenca	Odstotek
15 – 19	186	68 %
20 – 24	66	24 %
25 – 29	20	7 %
Neustrezno	1	1%
Skupaj	273	100 %

Vir: lasten

Glede na izobrazbeno strukturo anketirancev (glej Tabelo 4) ugotavljamo, da je v naši anketi sodelovalo največ anketirancev s srednjo splošno ali strokovno izobrazbo in to kar v 70 %. Na drugem mestu so sledili anketiranci z (ne)dokončano osnovno šolo v 16 %. 9 % anketirancev je imelo nižjo ali srednjo poklicno šolo. Udeleženi anketiranci z višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo so dosegli zgolj 4 % delež. Prav tako noben anketiranec s specializacijo, magisterijem ali doktoratom, ni sodeloval v anketi. Iz Tabele 4 lahko razberemo, da je izobrazbena struktura anketirancev raznolika.

Tabela 4: Izobrazbena struktura anketirancev

Izobrazba	Frekvenca	Odstotek
(Ne)dokončana osnovna šola	45	16 %
Nižja ali srednja poklicna izobrazba	25	9 %
Srednja splošna ali strokovna izobrazba	191	70 %
Višja, visoka ali univerzitetna	12	4 %
Specializacija, magisterij ali Doktorat	0	0 %
Skupaj	273	100 %

Vir: lasten

Rezultati raziskave kažejo, da je med anketiranimi mladimi od 15 do 29 let od skupno 273, ki so odgovorili na anketo, sodelovalo več moških kot žensk. Najbolj številčni so bili pri sodelovanju mladi, stari od 15 do 19 let. Največ anketirancev je imelo srednjo splošno ali strokovno izobrazbo.

5.3 REZULTATI RAZISKOVANJA

Glavni cilj diplomskega dela je ugotoviti in raziskati priljubljenost podjetništva med nezaposlenimi mladimi ter vzroke za takšen odnos mladih do podjetništva. Rezultati preučevanja so prikazani v nadaljevanju diplomskega dela.

Anketiranci so na vprašanje »Ali Vas zanima ustanovitev lastnega podjetja?« v 63 % primerov odgovorili pritrdilno. Kar pomeni, da kar 171 mladih med 15. in 29. letom od 273 podanih odgovorov oziroma 63 % zanima ustanovitev lastnega podjetja. Medtem ko na drugi strani 102 anketiranca, kar zajema 37 %, podjetniška pot ne zanima (glej Tabela 5).

Tabela 5: Zanimanje za ustanovitev lastnega podjetja

Ali Vas zanima ustanovitev lastnega podjetja ?	Frekvenca	Odstotek
Da	171	63 %
Ne	102	37 %
Skupaj	273	100%

Vir: lasten

Med tistimi anketiranci, ki so na vprašanje 4 (» Ali Vas zanima ustanavljanje lastnega podjetja«) odgovorili nikalno, smo iskali vzroke, zakaj jih podjetniška pot ne zanima. 102 anketiranca (oz. 37 % od 273) je torej odgovorilo, da jih podjetniška pot ne zanima, zato smo iskali vzroke za takšne odgovore. V Tabeli 6 so imeli anketiranci na voljo 9 različnih razlogov, zakaj se podjetniške poti ne bi lotili. Ti razlogi so bili: nimam dovolj izkušenj, da bi odprl svoje podjetje, strah me je propada, nimam ideje, kaj bi počel kot podjetnik, preveliki stroški z lastnim podjetjem, nimam zadosti finančnih sredstev, pomanjkanje podjetniškega znanja, nimam zadosti zaupanja vase in v svoje sposobnosti, nerad sprejemam tveganja in ne želim biti samozaposlen.

V Tabeli 6 so predstavljeni odgovori (420 odgovorov na 9 različnih trditev), ki smo jih prejeli v sklopu vprašanja, kateri so razlogi, da se za podjetniško pot ne bi odločili. Anketiranci so imeli na razpolago več različnih odgovorov. Kar 74 % odgovorov je bilo, da ne vedo, kaj bi

kot podjetniki počeli. Sledilo je 67 % odgovorov, da nimajo dovolj izkušenj, da bi odprli podjetje. Na tretjem mestu je največ anketirancev izbralo odgovor, da jim primanjkuje podjetniškega znanja (62 %). Naslednji pogostejši odgovori so bili še: da nimajo zadosti finančnih sredstev, da jih je strah propada, da so sami stroški z lastnim podjetjem, da nimajo dovolj zaupanja vase in v svoje sposobnosti in da ne želijo biti samozaposleni. Najredkeje so anketiranci odgovarjali, da tveganj ne sprejemajo radi.

Tabela 6: Razlogi za nezanimanje za podjetniško pot

Zakaj Vas ne zanima podjetniška pot ?	Odstotek
Nimam dovolj izkušenj, da bi odprl svoje podjetje	67 %
Strah me je propada	42 %
Nimam ideje, kaj bi počel kot podjetnik	74 %
Preveliki stroški z lastnim podjetjem	33 %
Nimam zadosti finančnih sredstev	59%
Pomanjkanje podjetniškega znanja	62 %
Nimam zadosti zaupanja vase in v svoje sposobnosti	26 %
Nerad sprejemam tveganja	23 %
Ne želim biti samozaposlen	26 %

Vir: lasten

Prav tako smo anketirance, ki so odgovorili, da bi se odločili za podjetniško pot, povprašali po razlogih za takšne odgovore. Tako je šesto vprašanje naslavljalo 171 anketirancev, ki so izkazali zanimanje (na četrto vprašanje so odgovorili z da) za podjetniško pot, ter jih povpraševalo po razlogih za ustanovitev lastnega podjetja z vprašanjem šest. Tabela 7 prikazuje število odgovorov anketirancev, ki so imeli možnost izbrati več možnih odgovorov. Mladi so se odločali med sedmimi razlogi za ustanovitev podjetij. Ti razlogi so: želel/-a bi si uresničiti svojo vizijo, to se mi zdi edina možnost za zaposlitev, želim si lastno podjetje, vedno sem hotel/a biti sam svoj šef/ica, imam dobro poslovno idejo, prisiljen/-a sem v to, ker ne uspem najti zaposlitve, nadaljevanje družinske tradicije.

Izmed teh 171 anketirancev jih največ, in to kar 113, kot glavni razlog za ustanovitev podjetja navaja, da si želi lastno podjetje, kar zajema 66 %. Na drugem mestu po številu največ doseženih odgovorov je bil odgovor, da si želijo uresničiti svojo vizijo in to s 110 odgovori oziroma 64 %. Na tretjem mestu je s 108 odgovori, da sem vedno hotel/-a biti sam svoj

šef/ica. Naslednji pogostejši odgovori so bili: da imajo dobro poslovno idejo, da se jim to zdi edina možnost za zaposlitev, ter zaradi nadaljevanja družinske tradicije. Zgolj 4 anketiranci so podali razlog, da so prisiljeni, ker ne uspejo najti zaposlitve (glej Tabela 7).

Tabela 7: Glavni razlogi za ustanovitev podjetja

Kateri so glavni razlogi za ustanovitev lastnega podjetja?	Odstotek
Želel/-a bi si uresničiti svojo vizijo	64 %
To se mi zdi edina možnost za zaposlitev	7 %
Želim si lastno podjetje	66 %
Vedno sem hotel/-a biti sam svoj šef/-ica	63 %
Imam dobro poslovno idejo	33 %
Prisiljen sem v to, ker ne uspeš najti zaposlitve	2 %
Nadaljevanje družinske tradicije	11 %

Vir: lasten

Zanimalo nas je tudi, za katero izmed dveh možnosti (ostati brezposeln ali tvegati in postati podjetnik) bi se anketiranci odločili v primeru brezposelnosti. Anketiranci so lahko izbrali le en odgovor. Izmed 273 prejetih odgovorov je bilo 13 neveljavnih. 232 mladih anketirancev bi raje tvegalo in bi postali podjetniki, kar predstavlja 85 %. 28 anketirancev bi raje ostalo brezposelnih, kar predstavlja 10 % (glej Tabela 8).

Tabela 8: Pot odločitve v primeru brezposelnosti

Za katero pot bi se raje odločili, v primeru če ne dobite zaposlitve?	Frekvenca	Odstotek
Ostati brezposeln	28	10 %
Tvegati in postati podjetnik	232	85 %
Neveljavni	13	5 %
Skupaj	273	100 %

Vir: lasten

Z vprašanjem 8, katerega rezultati so prikazani v Tabeli 9, smo mladim anketirancem zastavili vprašanje, ali vidijo podjetništvo kot enega izmed načinov reševanja brezposelnosti mladih. Anketiranci so imeli podanih 6 različnih trditev o možnosti reševanja brezposelnosti mladih s podjetništvom. Te trditve so se glasile: ne, saj mladi nimajo izkušenj, da, ker je to edina možnost, da se zaposlijo, ne, saj če je to razlog, ne obstojijo dolgo na trgu, da, saj tako tvegajo in zaživijo izven cone udobja, ne, mladi so preveč pogumni in se ne zavedajo posledic, da, zaradi neravnovesja med tehniškimi in družboslovnimi šolami ter pomanjkanja praktičnega znanja. Anketiranci so lahko izbrali več trditev.

Največ, kar 54 % mladih, se strinja s trditvijo, da je podjetniška pot možnost, da zaživijo izven cone udobja. Na drugem mestu, z 32 % vseh odgovorov sledi trditev, da podjetništvo lahko zmanjšuje brezposelnost mladih zaradi neravnovesja med tehničnimi in družboslovnimi šolami in pomanjkanja praktičnega znanja. Anketiranci, ki so ocenili, da odločitev za podjetništvo ni dobra odločitev, saj v tem primeru ustanovljeno podjetje ne vzdrži dolgo na trgu (26 %), ter tisti, ki so ocenili, da je to edina možnost da se zaposlijo (22 %) so bili med srednje pogostimi. Najredkeje pa so se anketiranci odločali za trditvi, da podjetništvo ni primerna rešitev, saj so mladi preveč pogumni in se ne zavedajo posledic (12 % odgovorov) ter zato, ker mladi nimajo izkušenj (14 % odgovorov).

Tabela 9: Mnenje o rešitvi brezposelnosti mladih s podjetništvom

Ali menite, da je lahko podjetništvo eden od načinov reševanja brezposelnosti mladih?	Odstotek
Ne, saj mladi nimajo izkušenj	14 %
Da, ker je to edina možnost, da se zaposlijo	22 %
Ne, saj če je to razlog, ne obstojijo dolgo na trgu	26 %
Da, saj tako tvegajo in zaživijo izven cone udobja	54 %
Ne, mladi so preveč pogumni in se ne zavedajo posledic	12 %
Da, zaradi neravnovesja med tehniškimi in družboslovnimi šolami ter pomanjkanja praktičnega znanja	32 %

Vir: lasten

Z raziskavo smo ugotovili, da je na splošno zanimanje za ustanovitev podjetja med mladimi, starimi med 15 in 29 let, dokaj visoko. 63 % mladih, starih med 15 in 29 let, zanima ustanovitev lastnega podjetja, zgolj 37 % pa jih je v anketi odgovorilo, da jih ustanavljanje lastnega

podjetja ne zanima. Ugotovili smo tudi, da so glavni razlogi, ki so jih navedli mladi anketiranci proti ustanavljanju lastnih podjetij, predvsem pomanjkanje izkušenj, pomanjkanje idej, začetniškega znanja in finančnih sredstev. Na drugi strani so anketiranci odgovarjali, da so glavni razlogi za ustanovitev podjetja uresničitev lastne vizije, želja po svojem podjetju in biti sam svoj šef.

Rezultati so pokazali, da bi se mladi v primeru brezposelnosti raje odločali za samozaposlitev, kot pa še naprej ostali brezposelni. Anketiranci menijo, da je lahko podjetništvo eden od načinov reševanja brezposelnosti mladih, kot najpogostejši razlog so navajali, da s podjetništvom tvegajo in tako zapustijo cono udobja.

5.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

V nadaljevanju diplomskega dela bomo prikazali preverjanje zastavljenih hipotez. Naš namen je zapolniti vrzel analiz v Sloveniji, ki analizirajo povezavo med brezposelnostjo mladih in osredotočanjem za samostojno podjetniško pot. Osredotočamo se tudi na analizo priljubljenosti podjetništva med mladimi, ki še nimajo zaposlitve ter na razloge za takšen odnos.

Hipotezo 1, v kateri smo predpostavili, da večino mladih ne zanima podjetniška pot, smo zavrnil. Rezultati so pokazali, da večino (63 % anketirancev) podjetniška pot zanima.

Hipotezo 2, v kateri smo predpostavili, da je poglobitni razlog za nezanimanje za podjetniško pot pomanjkanje dobre poslovne ideje, pa smo potrdili.

Razlogov za ne-ustanovitev lastnega podjetja je lahko več. Nekateri v tem vidijo preveč neodvisnosti, preveliko odgovornost, spet drugim manjkajo praktična in finančna znanja. Na podlagi analize rezultatov (Tabela 6) ugotavljamo, da je poglobitni razlog ne-odločanja za podjetniško pot pomanjkanje dobre poslovne ideje, saj se je s to trditvijo strinjalo več kot polovica anketirancev.

Hipotezo 3, v kateri smo predpostavili, da so mladi rajši brezposelni, kot da bi tvegali s podjetništvom, smo prav tako zavrnil. Rezultati ankete, predstavljeni v Tabeli 8, kažejo, da bi mladi v primeru brezposelnosti rajši tvegali in se samozaposlili, kot pa ostali brezposelni, zato smo tretjo hipotezo zavrnil.

6 ZAKLJUČEK

Soočanje mladih z brezposelnostjo je vsakdanjik v današnjem času, zato menimo, da bi država morala nameniti več pozornosti tej problematiki. Brezposelnost predstavlja velik problem sodobne tržne družbe, kjer ravno mladi spadajo med ranljivejše skupine. Mladi so pomemben človeški vir za razvoj ter ključni vir inovacij in pozitivnih družbenih sprememb, hkrati predstavljajo potencial vsake države in z njo povezanega gospodarstva, zato je prvotna naloga le-tega, poskrbeti za njihovo zaposljivost in jim na ta način omogočiti ustrezno mesto v družbi. Eden izmed pomembnejših ukrepov, ki jih izvaja država, je ravno spodbujanje samozaposlovanja.

Ugodna gospodarska gibanja izboljšujejo razmere na trgu dela, kljub temu večji delež med brezposelnimi predstavljajo ranljive skupine. Generacije mladih se po vsem svetu srečujejo z nestabilnim okoljem, kjer je ključna pomanjkljivost ravno pomanjkanje delovnih izkušenj. Nivo izobrazbe se z leti veča, ne ustvarja pa se dovolj delovnih mest za visoko izobražene mlade, kjer je izobrazba potrebna, a je še vseeno nezadostni razlog za zaposlitev.

Eden izmed mnogih razlogov za brezposelnost mladih je njihov pozen prehod v zaposlitev. Med okoliščinami, ki pomembno vplivajo na zaposlovanje mladih v Sloveniji, velja poudariti izrazito podaljševanje izobraževanja in sorazmerno tog trg delovne sile. Izobraževalne ustanove preveč zaostajajo pri tradicionalnih oblikah pouka in pri šolajočih ne spodbujajo inovativnosti, ustvarjalnosti, neodvisnosti in osebne iniciative. Podaljševanje izobraževanja pomembno vpliva na izobrazbeno strukturo delovne sile, po drugi strani pa povzroča nizke stopnje aktivnosti mladih. Problem dolgotrajnega izobraževanja je tudi v pomanjkanju delovnih izkušenj.

Če je nekoč diploma pomenila garancijo za zaposlitev, danes te veljave več nima, vse bolj se v javnosti pojavlja pojem preizobraženosti, kjer je na eni strani velik delež univerzitetno izobraženih mladih in na drugi strani vse več delovnih mest, kjer se zahtevajo le osnovne veščine. To pomeni, da je šolski sistem zabredel, saj prihaja do zašolane mladine, ki pomeni odmik izobraževanja od potreb realnega sektorja.

Brezposelnost med mladimi, ki imajo zaključeno terciarno izobraževanje, se pojavlja, ker ne najdejo ustrezne zaposlitve. Vzrok je v neprimerni izobrazbi, ker trg dela ni več sposoben absorbirati ali pa je določen profil toliko prenasičen, da zaposlitve v svoji stroki ne morejo dobiti. Posledično mladi podaljšujejo izobraževanje, saj so na ta način deležni določenih ugodnosti, ki jih status študenta prinaša. Na ta način hitreje dobijo delo, saj so za delodajalce privlačnejši kot cenejša delovna sila. Vseeno pa takšna oblika podaljševanja vstopa na trg dela na dolgi rok ne predstavlja ničesar pozitivnega, saj gre le za odlog vstopa na trg

dela, kar za državo zaradi dolgega izobraževanja pomeni več stroškov, brezposelnost pa jih doleti, ko podaljševanje šolanja ni več mogoče.

Tradicionalne oblike zaposlovanja so vse redkejše, podjetništvo mladih se obravnava kot dodaten način vključevanja na trg dela. Upadanje varnih zaposlitev in pomanjkanje kakovostnih povečuje negotovost mladih pri prehodu iz šolanja v zaposlitev. Namesto tradicionalnega iskanja službe imajo mladi danes priložnost prevzeti pobudo in vplivati na svojo prihodnost. Med fleksibilne oblike zaposlovanja štejemo tudi samozaposlitev, ki na eni strani kaže podjetniško usmerjenost družbe, po drugi strani pa predstavlja rešitev za tiste, ki ne najdejo proste in primerne zaposlitve. Širjenje podjetniškega odnosa med mladimi v vsakdanjem življenju (šola, delo, dom itd.) jim lahko pomagajo pri premagovanju ovir in razvoju samozavesti, kar na dolgi rok pripomore k ustvarjanju številčnejših in boljših delovnih mest.

V diplomskem delu izpostavljam problem brezposelnosti mladih v Sloveniji in način reševanja brezposelnosti s podjetništvom. Raziskava potrjuje, da večina anketirancev, tistih med 15. in 29. letom razmišlja o ustanovitvi lastnega podjetja. Glavna razloga, ki so ju navajali za ustanovitev podjetja, sta želja, da bi ustanovili svoje podjetje in želja, da bi uresnili svojo vizijo. Kot najmanj pomemben razlog ustanavljanja podjetja so anketiranci navedli, da so prisiljeni, ker ne uspejo najti druge zaposlitve. Kot najpomembnejše razloge proti ustanovitvi lastnega podjetja so mladi anketiranci navajali, da ne vedo, kaj bi počeli in da nimajo dovolj izkušenj za vodenje podjetja.

Vse navedeno kaže, da je zanimanje za podjetništvo med mladimi precej veliko, saj se jih je kar (63 %) odzvalo z odgovorom, da bi radi ustanovili podjetje. Dobro izobraženi in usposobljeni podjetniki, so bistveni za močno in sodobno gospodarstvo. Podjetniki so pomembni za družbo, ker ustvarjajo dodano vrednost, nova delovna mesta in s tem krepijo nacionalno gospodarstvo. Na mlade je potrebno začeti gledati kot na generacijo, ki je visoko kvalificirana in polna znanj, toda kljub pomanjkanju izkušenj jih lahko cenimo.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- Audretsch, D. B., Carree, M. A., & Thurik, A. R. (2002). Does Entrepreneurship Reduce Unemployment? *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 3(01-074), 1–16. Pridobljeno s <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/85927/1/01074.pdf>
- Barčakova, M., & Janas, K. (2019). Youth Unemployment in Slovakia and in Slovenia. *Challenges of the Future*, 4(2), 98–105. Pridobljeno s https://www.fos-unm.si/media/pdf/IP/46_Barcakova.pdf
- Bergmann, H., Hundt, C., & Sternberg, R. (2013). What makes student entrepreneurs? – On the relevance (and irrelevance) of the university and the regional context for student start-ups. *Small Business Economics*, 1–36. doi:10.1007/s11187-016-9700-6
- Bilban, M. (2018). Prekarno delo. *Delo in varnost*, 63(6), 33–43. Pridobljeno s <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-W6Q9BJW0>
- Bonnet, J., & Le Pepe, N. (2013). Labor Market and Successful Entrepreneurship. *Small Business Economics*, 2–12. Pridobljeno s [https://scholar.google.si/scholar?q=Bonnet,+J.,+%26+Le+Pepe,+N.+\(2013\).+Labor+Market+and+Successful+Entrepreneurship.&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar](https://scholar.google.si/scholar?q=Bonnet,+J.,+%26+Le+Pepe,+N.+(2013).+Labor+Market+and+Successful+Entrepreneurship.&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar)
- Brezovec, L. (2017). Mladi v ujetništvu vseživljenskega učenja. *Andragoška spoznanja*, 23(3), 105–120. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-74BDDUN7>
- Brglez, R., Jelovac, D., Miklavc, J., Jelen, T., & Besednjak, A. (2012). An Empirical Study of the Attitude of Final Year Secondary School. *Raziskave in razprave, letnik 5, številka 3, str. 3 - 50*. Pridobljeno 29. maj 2020 iz <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-9TD7MT0Z/3cee5096-ac43-4138-b4d1-f0f3a93dbd47/PDF>
- Commission of the European Communities. (2001). *European Commission White Paper: A New Impetus For European Youth* (str. 11-65). Bruselj. Pridobljeno s <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0681:FIN:EN:PDF>
- Državni svet Republike Slovenije. (2019). *Naslovimo prekarnost za boljši jutri* (str. 3-20). Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije. Pridobljeno s http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zbornik_s_cip_27._8._2019.pdf

- Garofoli, G. (1994). New Firm Formation and Regional Development: The Italian Case. *Regional Studies Association*, 28(4), 381–393. doi:10.1080/00343409412331348346
- Gartner, W. B. (1988). Who is an Entrepreneur? Is the Wrong Question. *American Journal of Small Business*, 11–24. doi:10.1177/104225878801200401
- Gawel, A. (2010). The Relationship between Entrepreneurship and Unemployment in the Business Cycle. *Journal of International Studies*, 3(1), 59–69. doi:10.14254/2071-8330.2010/3-1/7
- Global Business School Network (GBSN). (2013). *Education, Employment & Entrepreneurship : A Snapshot of the Global Jobs Challenge*. Pridobljeno s <http://www.ceeman.org/docs/default-source/publications/the-global-business-school-network-research-paper-education-employment-and-entrepreneurship-a-snapshot-of-the-global-jobs-challenge.pdf?sfvrsn=0>
- Ignjatovič, M. (2001). Trg delovne sile v Sloveniji v devetdesetih letih 20. stoletja. V I. Svetlik, J. Glazer, A. Kjazer, & M. Trbanc (ur.), *Politika zaposlovanja* (str. 12-30). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ignjatovič, M., & Trbanc, M. (2009). Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi. V T. Rakar, & U. Bojka (ur.), *Med otroštvom in odraslostjo* (str. 39-57). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino in Inštitut RS za socialno varstvo.
- Kavar-Vidmar, A. (1993a). Brezposelnost in socialno delo. *Teorija in praksa*, 3(5/6), 419–425. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-AL7NHEFG/dea8d06d-462e-47d9-88a3-0470d89d69c8/PDF>
- Kavar-Vidmar, A. (1993b). Brezposelnost. *Teorija in praksa*, 3(5/6), 99–112. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PUF46GQV?&language=eng>
- Kew, J., Herrington, M., Litovsky, Y., & Gale, H. (2012). Generation Entrepreneur? The State of Global Youth Entrepreneurship. *The Prices Youth Business International*, 3–64. Pridobljeno s <https://www.youthbusiness.org/wp-content/uploads/2013/09/GenerationEntrepreneur.pdf>
- Klanjšek, R. (2011). Youth (Un)employment and Youth Entrepreneurship in Slovenia- An Empirical Portrait. *Teorija in praksa*, 47(4), 646–670. Pridobljeno s <http://www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irdo-2011/referati/a-klanjssek-01.pdf>
- Klemše, P. (2018). Aktivna politika zaposlovanja mladih: Jamstvo za mlade. *Andragoška spoznanja*, 24(2), 89–103. doi:10.4312/as.24.2.89-103

- Lah, S. (2009). *Podjetništvo*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Leskošek, V. (1986). Brezposelnost in zaposlovanje. *Teorija in praksa*, 23(6). Pridobljeno s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-IRXSFBKE/511e2806-b277-4faa-8764-d161c81e06ad/PDF>
- Leskošek, V. (2009). Zaposlitvene možnosti mladih. *Socialno delo*, 48(4), 207–214. Pridobljeno s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-IRXSFBKE/511e2806-b277-4faa-8764-d161c81e06ad/PDF>
- Marič, M., Jeraj, M., & Pavlin, J. (2010). Preduzetništvo kao odgovor na problem nezaposlenosti. *Škola biznisa*, 2010(2), 89–99. doi:005.961:005.914.3
- Marinšek, A. (2001). Brezposelnost mlajših odraslih: pomen izobraževanja, namenjenega tej ciljni skupini. *Andragoška spoznanja*, 7(3), 74–83. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-K1G9GIJZ/e341cfd6-2279-46f6-b2f5-8bccae07fd6/PDF>
- Naterer, A., Lavrič, M., Klanjšek, R., Flere, S., Rutar, T., Lahe, D. ... Kobše, Ž. (2019). *Youth Study Slovenia 2018/2019*. Zagreb: Friedrich-Ebert-Stiftung (FES).
- Putun, M., Karatas, A. S., & Akyildiz, E. I. (2017). The economic consequences of the youth unemployment case in Eu countries: A critical analysis. *International Journal of Economics and Finance studies*, 9(1), 1–23.
- Rapuš-Pavel, J. (2005). Vulnerability of young people facing unemployment. *Socialna pedagogika*, 9(3), 329–360. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IHTJBPVK/?euapi=1&query=%27keywords%3dranljivost+mladih+pri+soo%c4%8danju+z+brezposelnostjo%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>
- Ravšelj, D., Tomaževič, N., Ropret, M., & Aristovnik, A. (2019). *Tackling youth unemployment in Europe: A comparison between north and south Europe*. Ljubljana: Zavod 14: Zavod za sožitje in napredek. Pridobljeno s <https://zavod14.si/wp-content/uploads/2019/12/Tackling-Youth-Unemployment-in-Europe-A-Comparison-between-North-and-South-Europe.pdf>
- Rebernik, M., Širec, K., Tominc, P., Crnogaj, K., Rus, M., & Bradač Hojnik, B. (2020). *Raznolikost podjetniških motivov: GEM Slovenija 2019*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Rebernik, M., Tominc, P., Crnogaj, K., Bradač Hojnik, B., Rus, M., & Širec, K. (2018). *Rast podjetniških priložnosti : Gem Slovenija 2017*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

- Rebernik, M., Tominc, P., Crnogaj, K., Širec, K., Bradač Hojnik, B., & Rus, M. (2015). *Pomanjkanje vitalnosti slovenskega podjetništva: Gem Slovenija 2014*. Maribor: Univerza v Mariboru: Ekonomsko poslovna fakulteta.
- Rebernik, M., Tominc, P., Širec, K., Bradač Hojnik, B., Rus, M., & Crnogaj, K. (2019). *Neizkoriščen podjetniški potencial: Gem Slovenija 2018*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Reynolds, P., Miller, B., & Maki, W. (1995). Explaining Regional Variations in Business Birth and Deaths. *Small Business Economics*, 7(5), 389–407. doi:10.1007/BF01302739
- Sakelšak, S. (2011). *Brezposlenost med mladimi v Sloveniji in Evropski Uniji* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Savarin, A. (2016). *Postajamo sivi ali modri? Evropski dan solidarnosti in sodelovanja med generacijami*. Ljubljana. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/PDF/PrikaziPDF.aspx?id=5902&lang=sl>
- Spruk, V. (2013). Mladi in trg dela v času gospodarske krize. *IB Revija*, 47(3/4), 5–15. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-GYFRSV40>
- Števančec, D., & Fink Grubačević, I. (2017). Entrepreneurship in Higher Vocational Education. V O. Arsenijević, M. Ferjan, I. Podbregar, P. Šprajc, D. Trivan, & Y. Ziegler (ur.), *36. mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti* (str. 1097-1110). Portorož: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. Pridobljeno s <https://core.ac.uk/download/pdf/80499234.pdf>
- Ule, M., Tivadar, B., & Živoder, A. (2011). Na mladih svet stoji, kje pa stojijo mladi - študentje? *Teorija in praksa*, let. 48, 7 - 20. Pridobljeno 12. april 2020 iz http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/TiP2011_1_Ule_Tivadar_Zivoder.pdf
- Ule, M., & Mihelj, V. (1995). *Pri(e)hodnost mladine*. Ljubljana: DZS.
- Ule, M., Tivadar, B., Kurdija, S., & Rajšp, S. (2008). *Socialnoekonomski položaj študentov v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Pridobljeno 2. maj 2020 iz https://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/spstud08/spstud08_rp6_sl_v1_r0.pdf
- Van Praag, C. M., & Versloot, H. P. (2007). What is the value of Entrepreneurship? A Review of Recent Research. *Small Business Economics*, 29(4), 351–382. doi:10.1007/s11187-007-9074-x
- Zakić, N., Vulotić, S., Aničić, J., & Laketa, M. (2012). Self-employment and entrepreneurship as a choice: An example of Serbia. *Journal of the Geographical Institute Jovan Cvijic SASA*, 62(2), 49–66. doi:10.2298/IJGI1202049Z

Zdolšek-Draksler, T. (2018). *How entrepreneurship education affects students entrepreneurial intentions - a comparison of students with entrepreneurship education with other students in tertiary education in Slovenia* (doktorska disertacija). Maribor: Univerza v Mariboru: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Žorž, A., & Hadalin, Š. (2018). *Poročilo analize stanja na trgu dela. Zaposlovanje mladih ter upravljanje z mlajšimi zaposlenimi v Sloveniji in tujini*. Ljubljana: Zveza delavskih sindikatov Slovenije. Pridobljeno s <https://rgzc.gzs.si/Portals/rgzc-gzs/Analiza%20mladi.pdf>

VIRI

Eurostat. (2020a). *Part-time employment as percentage of the total employment for young people by sex, age and country of birth*. Pridobljeno s https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_060&lang=en

Eurostat. (2020b). *Precarious employment by sex, age and NACE Rev. 2 activity*. Pridobljeno s https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_qoe_4ax1r2&lang=en

Eurostat. (2020c). *Population by educational attainment level, sex and age (%)*. Pridobljeno s http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=EDAT_LFS_9903&lang=en

SURS. (2009). *Mladi v Sloveniji*. Pridobljeno s https://mlad.si/uploads/analizeinraziskave/Mladi%20v%20Sloveniji_SURS_2009.pdf

SURS. (2019a). *Aktivno in neaktivno prebivalstvo*. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/7788>

SURS. (2019b). *Mednarodni dan mladih – Mladi v Sloveniji: več kot polovica jih je vključenih v formalno izobraževanje*. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8070>

SURS. (2020). *Prebivalstvena piramida*. Pridobljeno s <https://www.stat.si/PopPiramida/Piramida2.asp>

- UMAR. (2019). *Poročilo o razvoju 2019*. Pridobljeno s https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2019/Porocilo_o_razvoju_2019.pdf
- ZRSZ. (2015). *Mladi in trg dela*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/7755/Analiza_Mladi_in_trg_dela_2015.pdf
- ZRSZ. (2019a). *Letno poročilo 2018*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/12735/ZRSZ_letno_poslovno_porocilo_2018.pdf
- ZRSZ. (2019b). *MLADI (od 15 do 29 let) na trgu dela*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/12067/Mladi-januar_2019.pdf
- ZRSZ. (2019c). *Strokovno izhodišče za leto 2020*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/12767/strokovna_izhodisca_2020.pdf
- ZRSZ. (2020a). *Mladi (od 15 do 29 let) na trgu dela*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/13043/Mladi_2020.pdf
- ZRSZ. (2020b). *Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje*. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/13363/trg_dela_maj_2020.pdf
- ZRSZ. (2020c). *Mesečne informacije Maj 2020; 27(5)*. Ljubljana: ZRSZ. Pridobljeno s https://www.ess.gov.si/_files/13437/MI_2020_05.pdf

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni,

sem Nina Klemenčič študentka 3. letnika na Fakulteti za upravo. Pišem diplomsko delo z naslovom Podjetništvo kot rešitev brezposelnosti med mladimi. Pred vami je zelo kratka anketa, ki vam bo vzela največ 2 minuti časa. Podatki so anonimni in bodo uporabljeni izključno v mojem diplomskem delu. Že vnaprej se Vam lepo zahvaljujem za podane odgovore.

Spol

- a) Moški
- b) Ženska

Starost

- a) 15 - 19
- b) 20 - 24
- c) 25 - 29

Izobrazba

- a) (Ne)dokončana osnovna šola
- b) Nižja ali srednja poklicna izobrazba
- c) Srednja splošna ali strokovna izobrazba
- d) Višja, visoka ali univerzitetna izobrazba
- e) Specializacija, magisterij ali doktorat

Ustanovitev lastnega podjetja

- a) Da
- b) Ne

Nezanimanje za podjetniško pot

- a) Nimam dovolj izkušenj, da bi odprl svoje podjetje
- b) Strah me je propada
- c) Nimam ideje, kaj bi počel kot podjetnik
- d) Preveliki stroški z lastnim podjetjem
- e) Nimam zadosti finančnih sredstev
- f) Pomanjkanje podjetniškega znanja
- g) Nimam zadosti zaupanja vase in v svoje sposobnosti
- h) Nerad/-a sprejemam tveganja
- i) Ne želim biti samozaposlen

Glavni razlogi za ustanovitev lastnega podjetja

- a) Želel/-a bi si uresničiti svojo vizijo
- b) To se mi zdi edina možnost za zaposlitev
- c) Želim si lastno podjetje
- d) Vedno sem hotel/-a biti sam svoj šef/-ica
- e) Imam dobro poslovno idejo
- f) Prisiljen sem v to, ker ne uspem najti zaposlitve
- g) Nadaljevanje družinske tradicija

Za katero pot bi se raje odločili, v primeru če ne bi uspeli dobiti zaposlitve ?

- a) Ostati brezposeln
- b) Tvegati in postati podjetnik

Ali menite, da je lahko podjetništvo (odprtje lastnega podjetja) eden od načinov reševanja brezposelnosti mladih ?

- a) Ne, saj mladi nimajo izkušenj
- b) Da, ker je to edina možnost, da se zaposlijo
- c) Ne, saj če je to razlog, ne obstojijo dolgo na trgu
- d) Da, saj tako tvegajo in zaživijo izven cone udobja
- e) Ne, mladi so preveč pogumni in se ne zavedajo posledic
- f) Da, zaradi neravnovesja med tehniškimi in družboslovnimi šolami, ter pomanjkanju praktičnega znanja